

श्रोत : काठिपुर, २०७६/१०/११

वद्युत् हब बन्दै त्रिशूली करिडोर

नुवाकोट) — वदुर ४ का मनोरथ श्रेष्ठले घरमा बिजुली बाल्न थालेको पाँच दशक भयो । त्रिशूली जल वद्युत् आयोजना बनेपछि सदरमुकाम वदुर र त्रिशूलीका स्थानीयले बिजुली बाल्न थालेका हुन् । उनी जस्तै वडा २ का रामकृष्ण पाण्डेले पनि बत्ती बालेको त्यति नै समय भयो ।

‘त्यतिखेर त्रिशूलीमा पहिलो पटक बिजुली बल्यो,’ उनले भने, ‘बिजुली नुवाकोट डाँडामा बा लयो ।’ जिल्लाभर बिजुली वस्तार भने ०४२ सालबाट सुरु भएको हो । ०२३ सालबाट उक्त आयोजनाले बिजुली उत्पादन गरी काठमाडौं पठाउन थालेको हो ।

त्रिशूलीको ज डत क्षमता २४ मेगावाट रहे पनि यसले २१ मेगावाट दिँदै आएको छ । ०४० सालमा त्रिशूलीकै क्यास्केट परियोजनाअन्तर्गत देवीघाट १४ मेगावाट निर्माण भएपछि त्रिशूली नदीबाट उत्पादन हुने बिजुली ३५ मेगावाट पुग्यो । देवीघाट जल वद्युत् उत्पादन भएको १२ वर्षपछि नेपाल वद्युत् प्रा धकरण र निजी क्षेत्रको सहभा गतामा ०५२ सालमा रसुवाको स्याफ्रुबेसीमा च लमे जल वद्युत् आयोजना निर्माण सुरु भयो । च लमे रसुवा सदरमुकाम धुन्चेदे ख करिब २२ क म दूरीमा पश्चिमोत्तर च लमे गाउँ नजिक बग्ने च लमे खोलाबाट पानी ल्याएर बिजुली उत्पादन गरिएको छ । यसले ०५८ सालमा व्यावसायिक उत्पादन थालेको हो । ०६२,६३ पछि त्रिशूली नदी बग्ने खोलामा जल वद्युत्को निर्माण गर्ने क्रम बढेको हो । यही वर्ष नेपाल वद्युत् प्रा धकरण मातहतमा रहेको ६० मेगावाटको त्रिशूली ३ ‘ए’ ले व्यावसायिक उत्पादन थाल्यो । च लमेको नेतृत्वमा १११ मेगावाटको रसुवागढी जल वद्युत् निर्माण अन्तिम चरणमा छ ।

चीनको समानामा पर्ने उक्त आयोजनाले छिट्टै व्यावसायिक उत्पादन थाल्ने जनाएको छ । रसुवागढी पूर्वपट्टि घट्टेखोला आयोजनाबाट ४ दशमलव ८ मेगावाट निर्माणको क्रममा छ । उक्त आयोजनाभन्दा अ लकति तल १२० मेगावाटको रसुवा भोटेकोसी जल वद्युत् शलान्यास भएको छ । यो आयोजनाको पीपीएसमेत भइसकेको छ । च लमे भोटेकोसी ५२ मेगावाटको आयोजना पनि निर्माणको क्रममा छ । त्यसपछि च लमे जल वद्युत् २२ मेगावाट आउँछ । च लमेको बाँधभन्दा सरानमा ७८ मेगावाटको क्षमताको सान्जेनखोला जल वद्युत् आयोजना निर्माणको क्रममा छ । यो जल वद्युत् आयोजनाका ला ग सडक लैजाने काम हुँदै छ । त्यसभन्दा तल १४ दशमलव ८ मेगावाटको मा थल्लो सान्जेन र त्यसकै अर्को क्यास्केट परियोजना ४२ दशमलव ५ मेगावाटको तल्लो सान्जेन निर्माण अन्तिम चरणमा छ । त्यही पानी पुनः च लमे जल वद्युत्मा आउँछ । पूर्वबाट बगेर भोटेकोसीमा म सने लाडटाड खोलामा २० मेगावाट र अर्को मा थल्लो लाडटाडबाट २४ मेगावाट निर्माणकै क्रममा छ ।

१० मेगावाटको लाइटाइज जल वद्युत् आयोजना निर्माणकै क्रममा छ । १२० मेगावाटको लाइटाइज खोला जल वद्युत् आयोजना पनि निर्माणको क्रममा छ । च लमे जल वद्युत् उत्पादन केन्द्रभन्दा तल १०२ मेगावाट क्षमताको मा थल्लो त्रिशूली २ आयोजना निर्माण हुँदै छ । रसुवा सदरमुकाम धुन्चे नजिक पर्ने गोसाइँकुण्डबाट झर्ने पानीबाट ४ दशमलव ४ मेगावाट क्षमताको त्रिशूली खोला आयोजना निर्माणाधीन छ । त्यसभन्दा तल २१६ मेगावाटको मा थल्लो त्रिशूली १ छ । यो आयोजनाले निर्माणाधीन वद्युत्गृह जाने मैलुङ खोलामा थ पक्की पुल निर्माण गरेको छ । बाँधस्थल हाकुगाउँको पुच्छरमा पुल निर्माण था लएको योजना प्रमुख गरिराज अ धकारीले जानकारी दिए । आयोजनाको पीपीए भइसकेको छ । आयोजनाले ठेक्का लगाएर निर्माणमा जाने तयारी रहेको उनले बताए । त्यसपछि त्रिशूली नदीमा म सने मैलुङ खोला आउँछ । मैलुङखोलामा तीन वटा वद्युत् आयोजना छन् ।

हाल ५ मेगावाटको मैलुङ खोला जल वद्युत्ले उत्पादन दिइरहेको छ । यो आयोजना ०५८ सालमा सुरुवात गरिए पनि सडक निर्माणको ढिलाइले आयोजना धके लएको थयो । ०७१ सालको अन्तिममा वद्युत् उत्पादन था लए पनि बाढीपहिरो र भूकम्पले क्षति पुऱ्याएको थयो । त्यसपछि यही खोलामा १४ दशमलव ३ मेगावाटको अपर मैलुङ आयोजना निर्माण था लएको छ ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/१०/११

वद्यालयलाई दुई लाखको वद्युत शेयर हस्तान्तरण

दैलेख- कास्कीको पोखरा उपमहानगरपालिका-२ का सुकल्याण पराजुलीले दैलेखका दुई वटा वद्यालयलाई दुई लाख रुपैयाँको वद्युत शेयर निःशुल्क हस्तान्तरण गरेका छन्। चार वर्षअघि पुरन्चौली थलो दैलेखको कुंगेश्वर गाउँपालिकाको डाँडापराजुल पुगेका पराजुलीले त्यसयता स्थानीय वद्यालयलाई नियम सहयोग गर्दै आएका छन्। यो वर्ष पराजुलीले स्थानीय पराजुल खोलामा निर्माण हुँदै गरेको २.१ मेगावाट क्षमताको रारा जल वद्युत आयोजनामा रहेको दुई हजार क्ता शेयर स्थानीय सीता जनसहयोग मा व अवलपराजुल र पपलचौतारी मा व डाँडापराजुललाई हस्तान्तरण गरेका हुन्।

‘वद्यालयलाई आर्थिक रूपमा सम्पन्न बनाउनका लागि पराजुल खोलामा निर्माण सम्पन्न हुन लागेको रारा जल वद्युत आयोजनामा मेरो नाममा रहेको दुई लाखको शेयर दुई वटा वद्यालयलाई हस्तान्तरण गरेको हुँ,’ पराजुलीले भने, ‘पुर्याको थलोमा रहेका वद्यालयहरूलाई सहयोग गर्न पाउँदा खुसी लागेको छ।’ उनले शेयरवापत प्राप्त हुने आम्दानीबाट गरिब तथा जेहेन्दार छात्रछात्राका लागि छात्रवृत्तका साथै वद्यालयको भौतिक संरचना निर्माणमा खर्चत आग्रह गरे। ‘यहाँका दुबै वद्यालयहरू आर्थिक संकटमा छन्, वद्युतको शेयरवापत प्राप्त हुने रकमले वद्यार्थीलाई छात्रवृत्त वतरण र केही मात्रामा भए पनि भौतिक संरचना निर्माणमा सहयोग पुग्ने अपेक्षा मैले लएको छु,’ उनले भने, ‘यहाँ नजन्मे पनि पुर्याको उद्गमस्थल भएकाले आगामी दिनहरूमा पनि सक्दो सहयोग गर्नेछु।’

चार वर्षअघि पुरन्चौली थलो खोज्दै दैलेख पुगेका पराजुलीले डाँडापराजुलको पपल चौतारा मा वमा पहिलो वर्ष एक लाखको अक्षयकोष स्थापना गरेका थिए। पछिल्ला दुई वर्ष उनले ५०/५० हजार रुपैयाँ थपेर छात्रवृत्त कोषलाई दुई लाख पुऱ्याएका छन्। ‘पुष्प-शान्ति-गोमादेवी पराजुली छात्रवृत्त’ कोषमार्फत हरेक वर्ष एसईई र प्लस टुमा सर्वोत्कृष्ट नम्बर ल्याउने चार जना छात्रछात्रलाई पुरस्कृत गर्ने गरिएको छ।

यस्तै पपल चौतारा मा वमा अध्ययनरत पाँच सय बढी वद्यार्थीहरूलाई पोशाक पनि उपलब्ध गराएका छन्। पराजुलीले यो वर्ष वद्यार्थीका अ भभावकलाई कोट वतरण गरेका छन्। वद्यालयमा अध्ययनरत गरिव वद्यार्थीका २५ जना वद्यार्थीलाई उनले कोट वतरण गरेका हुन्।

अक्षयकोषलाई हरेक वर्ष वृद्ध गर्दै जाने लक्ष्य वद्यालयले राखेको छ। 'अबदेख हरेक वर्ष वद्यालयका शक्षकले ५० रुपैयाँ र अ भभावकले २५ रुपैयाँ जम्मा गर्ने निर्णय गरेका छौं,' वद्यालयका प्रधानाध्यापक नन्द केसीले भने, 'अक्षयकोषका लागि समाजसेवी नर सिंह मल्लले पनि हरेक वर्ष पाँच हजार रुपैयाँ दिने घोषणा गर्नुभएको छ।'

श्रोत : अञ्जलीपोष्ट, २०१६/१०/१२

अपर सोलु अलपत्र

वराटनगर /सोलुखुम्बु : दुई महिनाअघि नै निर्माण सम्पन्न गरेर आन्तरिक परीक्षण प्रसारण सफल भइसकेको २३.५ मेगावाटको अपर (मा थल्लो) सोलु जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत् उत्पादन र प्रसारण अलपत्र परेको छ।

सोलु करिडोरमा उत्पन्न अलमलका कारण राज्यले यति ठूलो आयोजनाबाट उत्पादन हुने वद्युत् प्रयोगमा ल्याउन सकेको छैन। सोलुखुम्बुको सोलुदूधकुण्ड नगरपालिका-७ मा आयोजनाको वद्युत् उत्पादन गृह छ। काम गत मंसिरमै सम्पन्न भए पनि राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोड्ने करिडोरमा भइरहेको ढिलाइले वद्युत् उत्पादन र प्रसारणमा अवरोध पुग्नु गरीएको आयोजनाका प्रमुख कार्यकारी निर्देशक शशसागर राजभण्डारीले जानकारी दिए।

‘आन्तरिक रूपमा परीक्षण गरेर आन्तरिक खपतका लागि वद्युत् उत्पादन पनि भइरहेको छ’, उनले भने, ‘तर बाहिर लैजानलाई पूर्णक्षमतामा बिजुली उत्पादन गर्ने वातावरण बनेको छैन।’

सरकारले अध्ययन गरेर निजी क्षेत्रलाई निर्माण गर्न दिएका ६ आयोजना (सुपर सक्स) मध्ये अपर सोलु एक हो। करिडोरमा ढिलाइ भइरहँदा वकल्पका रूपमा थोरै भए पनि उत्पादित वद्युत् ३३ केभीए प्रसारण लाइनमा जोडेर लाम्माने-ओखलढुंगा-चुइपा-गाईघाट लैजाने योजना थियो। तर, यो योजना पनि सफल हुन नसक्दा समस्या भइरहेको आयोजनाका साइड प्रशासन प्रमुख बट्टीमान श्रेष्ठले बताए।

उनका अनुसार अपर सोलु हाइड्रो इलेक्ट्रिक कम्पनीले प्रवर्द्धन गरेको र अतिप्रभावत स्थानीयबाट नमुना सहयोग प्राप्त भएको जल वद्युत् आयोजनाको काम ४ वर्षमा पूरा भएको हो। ३ वर्षमा सम्पन्न गर्ने भनिए पनि भौगोलिक जटिलता र २०७२ सालको भूकम्पका कारण १ वर्ष लम्बिएको थियो। आयोजनाको कन्स्ट्रक्सनको काम ‘सीई कन्स्ट्रक्सन’ले गरेको हो।

आयोजनाको तल्लो भागमा १ सय ७० मटर लामो टनेल छ भने टनेलभित्र हाइ प्रेसर पाइप बिच्छ्याइएको छ। कुल ४.३ किलोमटरको पाइपमध्ये तीन सय ९ मटर लो प्रेसर र चार सय मटर हाई प्रेसर संरचनामा पर्ने आयोजनाका साइड प्रशासन प्रमुख श्रेष्ठले बताए। वद्युत् उत्पादनको धेरै सम्भावना बोकेको मध्ये सोलु खोलाको पानी नियन्त्रण गर्न ४.२ मटर उचाइ र २६ मटर लम्बाइको बाँध निर्माण गरिएको छ।

आवश्यक समयमा बाँधको पानी रोक्न र बढी हुँदा खोल्न तीन मटर लामो दुईवटा गेट भएको 'स्लुइस' निर्माण गरिएको छ। २.५ मटर ब्यास र १.९ मटर उचाइका पेनस्टक पाइप छन्। आयोजनामा १.२ मटर उचाइ र ४.३ मटर लम्बाइका तीनवटा इन्टेक गेट बनाइएको छ।

आयोजनामा लक्ष्मी बैंकको नेतृत्वमा आठवटा बैंक र जल वद्युत् लगानी तथा विकास कम्पनी ल मटेडको ७५ प्रतिशत लगानी छ। कम्पनीको इक्विटी २५ प्रतिशत छ।

लगानी डुब्ने जो खम

करिब चार अर्ब ५० करोड रुपैयाँको लागतमा निर्माण सम्पन्न भए पनि समयमै उत्पादन गर्न नसक्दा लगानी डुब्ने अवस्थामा रहेको आयोजनाका प्रमुख कार्यकारी निर्देशक राजभण्डारीले बताए। आयोजनाले पटक-पटकको दबाब र आन्दोलनपछि प्रभावत क्षेत्रका बा सन्दालाई प्रमोटर (संस्थापक) सेयर वतरण गरेको थयो। आयोजनाबाट अतिप्रभावत मानिएको सोलुदूधकुण्ड-७ साल्मेका बा सन्दाले गत आइतबार प्रादेशक वद्युत् प्राधकरणको कार्यालय वराटनगरमा ध्यानकर्षण समेत गराइसकेको प्रभावत क्षेत्र सरोकार समाज समतिका अध्यक्ष राजकुमार प्रधानले बताए।

श्रोत : काठमाडौं, २०७६/१०/१२

पश्चिम सेतीमा स्थानीयको आक्रोश : 'धैर्य गर्ने कति हो?'

काठमाडौं — ७५० मेगावाटको पश्चिम सेती जल वद्युत् आयोजना निर्माणका लागि दबाब दिन आयोजना प्रभावित जिल्लाका स्थानीयले काठमाडौंमा प्रदर्शन गरेका छन्। कैलाली, डडेल्धुरा र डोटीबाट आएका स्थानीयले पश्चिम सेती नदीको पानी कचौरामा राखेर माइतीघर मण्डलामा प्रदर्शन गरेका हुन्।

कैलाली, डडेल्धुरा र डोटीबाट आएका स्थानीयले माइतीघर मण्डलामा शनिबार गरेको प्रदर्शनमा पश्चिम सेतीको पानी राखेको जर्कन र कचौरा।

आयोजना निर्माण गर्ने भन्दै पटकपटक प्रवर्द्धक कम्पनी फेरिए पनि निर्माणका लागि सरकारले चासो नदेखाएको बोलन्या थली धनगढीका संयोजक यादव जोशीले बताए। 'आयोजना निर्माणका लागि कुनै पहल भएन,' उनले भने, 'न घर बनाउन पाइएको छ, न वद्यालय।' आयोजना निर्माण हुने आशमा बसेकाहरूको सपना मरेको उनको टिप्पणी छ।

पश्चिम सेती जल वद्युत् आयोजना निर्माणका लागि दबाब दिन प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली, ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनसहित सरोकारवालालाई ज्ञापन बुझाइने जोशीले बताए। सरकारले पश्चिम सेती निर्माणको चर्चा चलेको चार दशक बिते पनि निर्माण सुरु नहुँदा स्थानीय चिन्तित छन्। आयोजना निर्माणको जिम्मा लएका एक अस्ट्रेलियन र एक चिनियाँ कम्पनीले आयोजना निर्माण नगरी छाडेर गएका थिए।

आयोजनाको अध्ययन गर्ने र निर्माण गर्ने भनी जिम्मा लएको अस्ट्रेलियन कम्पनी स्मेकले वर्षौंसम्म काम नगरेपछि ०६८ मा तत्कालीन सरकारले आयोजना स्मेकबाट खोसेर चिनियाँ कम्पनी श्री गर्जेजलाई दिएको थियो। स्मेकले ०५४ सालदेखि आयोजना होल्ड गरेर राखेको थियो। आयोजनाको जिम्मा पाएको चिनियाँ कम्पनीले पनि व भन्न माग राख्दै निर्माणमा आलटाल गरेपछि लगानी बोर्डले आयोजना प्रतिस्पर्धामार्फत दिने तयारी गरेको छ।

आयोजना प्रभावितलाई मुआब्जा दिँदा लागत बढी पर्ने भन्दै आयोजना निर्माणमा आलटाल गरेको थियो। श्री गर्जेजले पश्चिम सेतीबाट उत्पादित वद्युत् कन्दा नेपाल वद्युत् प्राधिकरणले खरिद मूल्य बढाउनुपर्ने माग राखेको छ। जलाशययुक्त आयोजनाबाट प्राधिकरणले वद्युत् खरिद दर वर्षामा ७ रुपैयाँ ४० पैसा र सुक्यायाममा १२ रुपैयाँ ४० पैसा कायम गरेको छ।

आयोजनाको वद्युत् खरिद सम्झौता डलरमा आधारित हुनुपर्ने श्री गर्जेजको माग छ। वद्युत् खरिदको वर्तमान निर्देशका अनुसार जल वद्युत् आयोजनाले वदेशी लगानी नतिरुन्जेल वा १० वर्षसम्म जुन चाँडै हुन्छ, त्यही बेलासम्म मात्रै डलरको भाउमा वद्युत् खरिद गर्ने मल्ने व्यवस्था छ। वार्ताका क्रममा १२ वर्षसम्म डलरमा पीपीए गर्ने व्यवस्था मलाउन लगानी बोर्डसहित नेपाली वार्ता टोली सकारात्मक देखिएको थियो। तर यति गर्दा पनि आयोजनाको १७ प्रतिशत नाफा दर निश्चित नहुने श्री गर्जेजले दाबी गरेपछि बोर्डले आयोजना अन्य कम्पनीलाई दिने निष्कर्षमा पुगेको हो। यद्यपि श्री गर्जेजसँगको समझदारी हालसम्म औपचारिक रूपमा अन्त्य भएको घोषणा गरिएको छैन। तर गत वर्ष काठमाडौंमा आयोजित लगानी सम्मेलनका क्रममा आयोजनालाई सोकेसका रूपमा राखिएको थियो।

बैतडी, बझाङ र डडेल्धुरा र डोटी जिल्लालाई छुने आयोजनाले वार्षिक २ अर्ब ८० करोड युनिट वद्युत् उत्पादन गर्ने अनुमान छ। आयोजनाका लागी १ खर्ब ८० अर्ब लागत अनुमान छ। आयोजना निर्माणका लागी सरकारले ०५४ मा अस्ट्रेलियाली कम्पनी स्मोकलाई दिएको थियो।

तर पटकपटक म्याद थप्दा पनि कम्पनीले आर्थिक स्रोत जुटाउन नसकेपछि ०६८ साउनमा सम्झौता खारेज भएको हो। सोही वर्ष आयोजना निर्माणको जिम्मा श्री गर्जेजलाई दिने निर्णय भएको हो। श्री गर्जेजसँग भएको समझदारीमा आयोजना सन् २०१४ देखि निर्माण सुरु गरी २०१९ को डिसेम्बरमा निर्माण गरिसक्ने उल्लेख छ।

पश्चिम सेतीमा नाफा नहुने भन्दै एकपछि अर्को कम्पनी पछि हटेपछि लगानी बोर्डले पश्चिम सेती निर्माण गर्ने कम्पनीलाई ४५० मेगावाटको जलाशययुक्त अर्को आयोजना एसआर सक्स पनि दिने निर्णय गरेको छ। एसआर सक्स आयोजना डोटी र अछाम जिल्लामा पर्छ। लगानी सम्मेलनका क्रममा पश्चिम सेती निर्माणका लागी केही वदेशी कम्पनीले लगानी गर्ने प्रस्ताव बोर्डसमक्ष पेस गरेको भए पनि बोर्डले आयोजनाबारे कुनै निर्णय गरेको छैन।

श्रोत : नागरिक, २०७६/१०/१२

सुनकोसी-मरिन डाइभर्सन आयोजना राष्ट्रिय गौरवमा

काठमाडौं - सरकारले सुनकोसी-मरिन डाइभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजनालाई राष्ट्रिय गौरवमा समावेश यसका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत सुनिश्चित गरेर चाँडै कार्यान्वयन गर्ने भएको छ। गत माघ ६ गते बसेको मन्त्रिपरिषद् बैठकले यो आयोजनालाई राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाको रूपमा अघि बढाउन स्वीकृति दिने र स्रोत सुनिश्चित गरी शीघ्र कार्यान्वयन गर्ने निर्णय गरेको सरकारका प्रवक्ता गोकुलप्रसाद बाँस्कोटाले जानकारी गराए।

सुनकोसी मरिन डाइभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजनाका निर्देशक सुशीलचन्द्र आचार्यले सरकारले यसलाई राष्ट्रिय गौरवको आयोजनामा सूचीकृत गर्दै स्रोत सुनिश्चितगरी अघि बढाउन बाटो खोल्ने काम गरेको बताए। 'सरकारले यो आयोजनालाई राष्ट्रिय गौरवको आयोजनामा समावेश गरेर उच्च प्रथा मकतामा दिएको छ,' उनले भने,'अब यो आयोजना निर्माणको मोडा लटी र स्रोत व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखिएको छ।'

'अब आयोजनाको मोडा लटी तय गरेर निर्माण कार्यतर्फ अघि बढ्ने' ।

आयोजनाका निर्देशक आचार्यले मन्त्रिपरिषद् बैठकले सरकारले यथाशीघ्र स्रोत व्यवस्थापन गर्ने निर्णय गरेकाले आयोजना छिट्टै कार्यान्वयनमा जाने बताए। 'मन्त्रिपरिषद्को बैठकले आयोजनालाई गतिदिने निर्णय गरेको छ,' उनले भने, 'अब आयोजना छिट्टै कार्यान्वयनमा जानेछ।' निर्देशक आचार्यले आयोजनाको १३.१ किलोमटर सुरुङको वस्तुतः परियोजना प्रतिवेदन (डपआर) तयार भइसकेको जानकारी दिए।

'आयोजनाको सुरुङ मार्गको डपआर तयार भइसक्यो,' उनले भने,'बाँधको डपआर बनाउने काम भइरहेको छ।' आयोजनाका अनुसार हालसालै वन तथा वातावरण मन्त्रालयले आयोजनाको वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन समेत स्वीकृत गरिसकेको छ। आयोजना निर्देशक आचार्यले स्रोत सुनिश्चित हुनेबित्तै आयोजनाको सुरुङमार्ग निर्माणको लागि बोलपत्र आह्वान गर्ने बताए।

सरकारले १३.१ कलो मटर सुरुङ मार्ग निर्माणको लाग करिब १६ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने प्रारम्भिक अनुमान गरेको छ।

आयोजना प्रमुख आचार्यले यो आयोजनाको सुरुङ ड्रल एन्ड ब्लास्ट प्रव धबाट खन्न न मल्ने भएकाले टनेल बोरिङ मे सन(टिबिएम) ल्याउने बताए। आयोजनाको बाँधको लम्बाइ एक सय ४६ मटर र उचाइ १२ मटर हुनेछ। उक्त आयोजनाबाट तराईका आधा दर्जनभन्दा धेरै जिल्लामा एक लाख २२ हजार हेक्टर ज मन सँचाइ गर्न स कन्छ। 'यो आयोजना बनेसँगै तराईका आधादर्जन भन्दा धेरै जिल्लामा बाह्रमास सँचाइ गर्न स कन्छ,' उनले भने,'यसको बाँध निर्माण गर्दा साढे २८ मेगावाट बिजुलीसमेत उत्पादन गर्न स कनेछ।'आयोजनाको बाँधबाट २८. ६२ मेगावाट बिजुली बाह्रमासै उत्पादन पनि गर्न स कनेछ। सुनकोसी मरिन डाइभर्सन आयोजना निर्माण सम्पन्न गर्न ४६ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने प्रारम्भिक अनुमान छ।

त्यसैगरी, गत माघ ६ गते बसेको मन्त्रिपरिषद् बैठकले मर्स्याङ्दी करिडोर २२० केभी प्रसारण लाइनका दायाँ-बायाँ १५-१५ मटर गरी ३० मटर तथा सोलु करिडोरको १३२ केभीको प्रसारण लाइनका दायाँबायाँ ९-९ मटर गरी १८ मटर भत्र पर्ने निजी आवादी र सो भत्र रहेका घर-टहरा अन्य भौतिक संरचना तथा रुखबिरुवाको समेत मूल्यांकन गरी क्षतिपूर्ति निर्धारण गर्न क्षतिपूर्ति निर्धारण स मतिको अध्यक्षमा सम्बन्धित जिल्लाका प्रमुख जिल्ला अ धकारी र वशेष सदस्यमा ऊर्जा,जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालय स डई कल्पमोहन सोतीलाई तोक्ने निर्णय गरेको छ।

मन्त्रिपरिषद् बैठकले प्रवद्र्धक सेन्चुरी इनर्जी प्रा ललाई हाँडीखोला साना जल वद्युत् आयोजना निर्माण गर्न गौरीशंकर संरक्षण क्षेत्र भत्रको १.२०७७ हेक्टर राष्ट्रिय वन प्रयोग गर्न र त्यहाँ रहेका रुखबिरुवा हटाउन स्वीकृति दिएको छ। कमाने रिद्ध सद्ध ३३ केभी प्रसारण लाइनको रेखांकनसहित केही पोल संरचना तथा टावरको निर्माण कार्य गर्न मकवानपुर जिल्लाको हेटौँडा नगरपालका १५ मा रहेका चत्रेपानी, रातामाटे र संसारीमाई सामुदायिक वन लगायतको १.१४२२ हेक्टर राष्ट्रिय वन प्रयोग गर्न र त्यहाँ रहेका रुखबिरुवा हटाउन स्वीकृति दिएको छ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/१०/१२

वद्युत् जति बढी खपत उति कम महसुल

वा र्षक ४८ अर्बको एलपी ग्यास प्रतिस्थापन गर्न वद्युतीय चुलोमा अनुदान दिँदै सरकार सरकारले बढी वद्युत् उपभोग गर्ने उपभोक्तालाई सस्तो दरमा वद्युत् उपलब्ध गराउने भएको छ। वद्युत् उत्पादन बढेपछि आन्तरिक खपत बढाउन ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयले जति बढी वद्युत् खपत हुन्छ, त्यति नै सस्तो हुने गरी वद्युत् महसुल दर निर्धारणको नयाँ प्रस्ताव तयार गरेको हो।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइमन्त्री वर्षमान पुनले नयाँ वद्युत् महसुल दर निर्धारणका लागि नेपाल वद्युत् प्राधकरणको बोर्ड बैठकबाट सफारिस गरेको बताए। 'मागको तुलनामा सप्लाई कम भएकाले वगतमा लोड म्यानेज गर्न कम वद्युत् खपत गर्न प्रेरित गरिएको थियो,' मन्त्री पुनले भने, 'यो सरकार आएपछि चार सय मेगावाट उत्पादन बढेर १३ सय पुगेकाले अधिकतम खपत बढाउनेतिर हाम्रो जोड छ।' मन्त्री पुनले यसै आर्थिक वर्ष भन्ना करिब हजार मेगावाट थप वद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण प्रणालीमा जोडने पनि बताए।

घरायसी उपभोगका लागि नौ वर्ग कायम गरी महसुल दर तोक्ने योजना छ। मन्त्री पुनका अनुसार प्रतिमहिना ० देखि १० युनिट, ११ देखि २० युनिट, २१ देखि ३० युनिट, ३१ देखि ५० युनिट, ५१ देखि १०० युनिट, १०१ देखि १५० युनिट, १५१ देखि २०० युनिट र २०१ देखि ४०० युनिटसम्म वद्युत् प्रयोग गर्नेको समूह वर्गीकरण गरी त्यसैअनुसार नयाँ शुल्क निर्धारणको तयारी छ। ० देखि १० युनिटसम्म प्रयोग गर्ने ग्राहक सात लाख र ११ देखि २० युनिटभन्दा प्रयोग गर्नेको संख्या १७ लाख छ। ० देखि १० युनिटसम्म प्रयोग गर्नेलाई सबैभन्दा सस्तो दर र त्यसपछि प्रयोगका आधारमा महसुल लड्ने उनको भनाइ छ। सरकारले उत्पादित वद्युत्को आन्तरिक खपत बढाउँदै ठूलो परिमाणको ग्यास प्रतिस्थापनको लक्ष्यसमेत लएको छ। वार्षिक ४८ अर्बको ग्यास प्रतिस्थापन गर्न एक लाखभन्दा बढी वद्युतीय चुलोमा अनुदानको योजना बनाएको छ। चालू आर्थिक वर्षमा १० हजार वद्युतीय चुलोमा अनुदान दिन लागेको सरकारले अर्को आर्थिक वर्षमा एक लाख चुलोमा अनुदान दिने लक्ष्य लएको मन्त्री पुनले बताए।

गत वर्ष दुई खर्बभन्दा बढीको पट्टो लयम पदार्थ भित्रिएकोमा ग्यास मात्रै ४८ अर्बको आयात भएको थियो। यो आयात प्रतिस्थापन गर्न सके व्यापार घाटामै कमी आउने मन्त्री पुनको भनाइ छ।

‘गाउँघरमा चार-पाँचजनाको परिवार र काठमाडौंमा डेरामा बस्नेले बिजुली बाल्दा र वद्युतीय चुलोमा खाना पकाउँदा ५० युनिट भन्नेले पुग्दोरहेछ,’ उनले भने, ‘यो ग्यासभन्दा धेरै सस्तो पर्ने आउँछ ।’

५१ दे ख ४०० युनिट प्रयोग गर्नेले आइरन, वा सडमे सन, फ्रजजस्ता वद्युतीय उपकरण प्रयोग गर्न सक्ने पनि उनले बताए । ‘कस्ता सामग्री प्रयोग गर्दा कति खर्च हुन्छ भनेर उपभोक्ताले अनुमान गर्न सक्ने गरी सस्टम बनाउँदै छौं,’ उनले भने, ‘सबै समूहमा वद्युत्को शुल्क पहिलाभन्दा कम हुन्छ, तर जति बढी प्रयोग गर्दै गयो त्यति धेरै सस्तो हुन्छ ।’

ग्यासको तुलनामा वद्युतीय चुलोको प्रयोग सस्तो पर्ने सामुदायिक वद्युत् उपभोक्ता महासंघका अध्यक्ष नारायण जवालीले बताए । ग्रामीण क्षेत्रमा ४० दे ख ५० प्रतिशत र सहरमा २५ दे ख ३५ प्रतिशतसम्म सस्तो पर्ने उनले बताए । ‘पाँचजना सदस्य भएको एउटा परिवारले वद्युतीय चुलो प्रयोग गर्दा आठ महिनासम्मलाई एक स लन्डर ग्यासले पुगेको पाएका छौं,’ उनले भने, ‘लाइन नभएको वेला मात्र ग्यास चलाउने, नत्र इन्डक्सनमा खाना पकाउने गर्दा २५ दे ख ५० प्रतिशत सस्तो भएको दे खएको छ ।’

हाल नेपालमा करिब ६० लाख घरपरिवारमध्ये ४८ लाख परिवार अर्थात् झन्डै ८८ प्रतिशत उक्तभोक्ता वद्युत्को पहुँचमा छन् । यीमध्ये १.५ प्रतिशत परिवारले मात्रै इन्डक्सन चुलो प्रयोग गरी खाना बनाउने गरेको जवालीले बताए । वद्युतीय राइस कुकरबाट खाना पकाउनेसमेत गरी तीन प्रतिशत परिवारले खाना पकाउन वद्युत् उपभोग गरिरहेका छन् । पछिल्लो वर्ष नेपालमा चार लाख ५० हजार इन्डक्सन चुलो भित्रिएको तथ्यांक छ ।

वैकल्पिक ऊर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रमार्फत चालू आ र्थक वर्षमा १० हजार वद्युतीय चुलोलाई अनुदान दिने भएको छ । तराईका व भन्न १९ जिल्लामा परीक्षणका रूपमा यो परियोजना सञ्चालन गर्न ला गएको हो । आगामी वर्ष त्यसलाई बढाएर एक लाख पुऱ्याउने ऊर्जामन्त्री वर्षमान पुनले बताएका छन् । १० वर्षमा यो लक्ष्य प्राप्त गर्न वा र्षक ६ लाख चुलो वतरण गर्नुपर्छ ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/१०/१२

लखु खोला जल वद्युतमा स्थानीयको गुनासो

काठमाडौं- रामेछाप र सोलुखुम्बुको समाना भएर बग्ने लखु खोलामा निर्माणा धन ३ वटा जल वद्युत आयोजना निर्माणको अन्तिम चरणमा पुगेका छन्। व्यापारीक घराना दुगड गुपको लगानीमा निर्माण भएको परियोजनाबाट १ सय ५७ मेगावाट वद्युत उत्पादन हुनेछ। तर आयोजना निर्माणका क्रममा कम्पनीले त्यस क्षेत्रका समस्या र स्थानीयहरूको मागलाई बेवास्ता गर्दै आएको स्थानीयहरूको गुनासो छ।

करिब २१ अर्ब लगानीमा निर्माण भइराहेको तीन वटै परियोजनाको निर्माण कार्य अबको एक वर्षमा स कदैछ। तीन वटै परियोजनामा १५ कलो मटर सुरुडमार्ग छ त्यसमध्ये १२ कलो मटर खन्ने काम स कएको छ। यो परियोजना एक वर्ष भन्नामा स कए सबैभन्दा छोटो समयमा सम्पन्न हुने जल वद्युत परियोजना हुनेछ। एमभी दुगड गुपका प्रवन्ध निर्देशक ववेक दुगडले 'लखु ए' को निर्माण आगामी जुलाईसम्म स कने र केन्द्रीय ग्रीडलाइनमा जोड्ने तयारी भइरहेको बताए। त्यस्तै 'लखु १ र २' पनि एक वर्ष भन्नामा सम्पन्न हुने छन्।

परियोजनाको काम तिब्र गतिमा भएसँगै उर्जा, जलस्रोत तथा संचाई मन्त्री वर्षमान पुनले परियोजनाहरूको स्थलगत अवलोकन गरेका छन्। सो अवसरमा मन्त्री पुनले नेपालको जल वद्युत क्षेत्रमा सबैभन्दा छिटो काम सम्पन्न गर्ने आयोजना बन्नु राम्रो पक्ष भएको बताए। उनले लखु खोलामा साढे २१ अर्ब लगानी आएको भन्दै उक्त पैसालाई कसरी स्थानीय स्तरमै राख्न स कन्छ भन्नेमा स्थानीयहरूको ध्यान जानुपर्ने बताए।

आयोजनाले स्थानीय जनताको आ र्थक स्थितिमा सुधार ल्याउन सहयोग पुऱ्याउने भएकाले अवरोध नगरी काम गर्न दिनुपर्ने उनले बताए। त्यसका ला ग स्थानीय जनप्रतिनि ध र राजनीतिक व्यक्तिहरूले पहल गरी स्थानीयको समस्या समाधानमा लाग्नुपर्ने बताए।

तर स्थानीयहरूले भने परियोजनाले आफूहरूका समस्या समाधानमा चासो नदिएको भन्दै मन्त्री पुनलाई ज्ञापन पत्र बुझाएका छन्। स्थानीयहरूले परियोजनाले सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत गर्नुपर्ने काम र स्थानीयका समस्या समाधानमा चासो नदिएको बताएका छन्। उनीहरूले

सुरुङबाट निष्किएको म कनको व्यवस्थापन सुरक्षित नगरिएको र घातक तरलपदार्थ खोलामा सधैं मसाउँदा मानव स्वास्थ्यमा प्रभाव परेको भन्दै क्षतिपूर्तिको माग गरेका छन्।

त्यस्तै आयोजनाबाट उत्पादन हुने वद्युतबाट पाँच मेगावाट स्थानीयलाई वतरण गर्नुपर्ने र प्रत्येक प्रभावित घरधुरीलाई कम्तीमा पनि दुई सय कत्ता शेयर निःशुल्क दिनुपर्ने माग स्थानीयको छ। उनीहरूले आयोजनाले निर्माण गरेको सडक पनि दिर्घकालिन नभएको बताएका छन्।

जनप्रतिनिधिहरूले पनि स्थानीयको समस्या र मागमा आयोजनाले चासो दिनुपर्ने बताएका छन्। सांसद हेमकुमार राईले आयोजना निर्माण हुनुभन्दा पहिला गरिएका प्रतिवद्धताहरू कार्यान्वयन भएका छन् या छैनन् त्यसको जानकारी स्थानीयलाई गराउनुपर्ने बताए।

एमभी दुगड ग्रुपका अध्यक्ष मोतीलाल दुगडले भने सामुहिक रूपमा हुने माग फरक भएको तर व्यक्तिगत रूपमा कुनैपनि स्थानीयको समस्या नरहेको बताएका छन्। उनले अहिलेसम्म लखत रूपमा के कस्ता समस्या हुन् आयोजनामा नआएको समेत बताए। उनले लखत रूपमा समस्या आए बसेर छलफल गरी समाधान गर्न आफू तयार रहेको समेत बताए।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१२

जल वद्युतमा छैन लगानीकर्ताको आकर्षण, १७ कम्पनीकाे मूल्य

सय भन्दा कम

काठमाडौं । सरकारले १० बर्षमा दश हजार मेगावाट वद्युत् उत्पादन गर्ने महत्वांक्षी लक्ष्य लएको छ । त्यस्का ला ग ठूलो पूँजी चाहिन्छ । त्यही पूँजी जुटाउन जल वद्युत् कम्पनीले सर्वसाधारणका ला ग साधारण सेयर निष्कासन गर्ने गर्छन् ।

सेयर मार्केटमा रहेको जल वद्युत् कम्पनीहरुमा भने लगानीकर्ताहरुको आकर्षण कम दे खन थालेको छ । अहिले सरकार र नीजि क्षेत्रबाट प्रवद्धत जल वद्युत् आयोजनाको सेयरमा लगानीकर्ताको आकर्षण घटिरहेको छ । सेयर खरिद गरेका लगानीकर्ताहरु जसरी पनि आफ्नो सेयर बेच्ने मनस्थिति पुगेका छन् ।

नेपाल सेयर एक्सचेन्ज कम्पनी(नेप्से) बजारमा सुचीकृत ३२ ओटा जल वद्युत् कम्पनीमध्ये अ धकांश कम्पनीको सेयर मूल्य अं कत मूल्य प्रति कता एक सय भन्दा कम छन् ।

नेप्सेको कारोबार भएका १७ ओटा जल वद्युत् कम्पनीको सेयर मूल्य सय रुपैयाँ भन्दा कमी थयो । च लमे हाइड्रो पावर कम्पनी, बुटवल पावर कम्पनी, अपर तामाकोशी जल वद्युत् कम्पनी लगायतका केही जल वद्युत् कम्पनीको मात्रै सेयर मूल्य सयभन्दा बढि छ ।

च लमे कम्पनीको हाल प्रति कता ४२० रुपैयाँ सेयर मूल्य छ भने बुटवल पावर कम्पनीको ३२८ रुपैयाँ प्रति कता सेयर बजार मूल्य छ ।

वास्तवमा सेयर बजारमा प्रति कता सयभन्दा कम कारोबार हुने जल वद्युत् कम्पनीको वतीय क्षमता निकै कमजोर हुने गर्छ । ती जल वद्युत् कम्पनीले आमदानी कम हुने गर्छ भने ऋणको व्याज तिर्न र सञ्चालन खर्च समेत जुटाउन कठिन हुन्छ ।

कम्पनीका सेयरधनीले राम्रो प्रतिफल नपाएपछि लगानीकर्ता निराश हुनुपर्ने अवस्था छ । बजारमा तरलताको अभाव र लगानीकर्ताको ऊर्जा क्षेत्रमा भन्दा अन्य क्षेत्रमा प्रतिफल बढी आउने अ भलाषाका कारण जल वद्युत् क्षेत्रका अ धकांश कम्पनीको सेयर मूल्य घटेको स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरुको संस्था (इप्पान) नेपालका उपाध्यक्ष कुमार पाण्डे बताउँछन् ।

लगानीकर्ताले राम्रो प्रतिफल नआउने भएपछि सेयर न कन्ने र बेच्न थाल्ने प्रवृत्तीले जल वद्युत् कम्पनीको सेयर मुल्य घटेको उनको तर्क छ ।

त्यस्तै, बैंकको बढ्दो व्याजदर, प्रसारण लाइन नबन्नु, बनेका जल वद्युत् आयोजनाको वद्युत् वद्युत् खरिद व क्र मुल्य(पीपीए) दर निश्चित हुनु लगायतका नीतिगत तथा पूर्वधारका समस्याले पनि लगानीकर्ता जल वद्युत् कम्पनीको सेयरप्रति आकर्षित हुन नसकेको उनको धारणा छ ।

यता, कम्पनीको वत्तीय क्षमता कमजोर हुनु र ढिलो प्रतिफल आउने कारणले गर्दा पनि जल वद्युत् कम्पनी सेयर बजार घट्न गएको धतोपत्र बोर्डका प्रवक्ता निरज गरी बताउँछन् । लगानीकर्ताले प्रतिफल नआउने देखेपछि सेयर व क्र गर्नुपर्ने चाप बढ्दै जाँदा पनि सेयरको मुल्य ओरालो लागेको उनको धारणा छ ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१२

दुइओटा सबस्टेशन बनाउने ठेक्का पाएको चर्नैया ठेकेदार

भाग्यो

काठमाडौं । तनहुँको मार्कीचोक र काठमाडौंको मातातीर्थमा २२०/१३२ केभी सबस्टेशन निर्माणको ठेक्का लएका चर्नैया ठेकेदार भागेका छन् । सेन्जेन फ्राड इलेक्ट्रिक कर्पोरेसन ल मटेडले ठेक्का पाएको दुइओटा सबस्टेशन निर्माण नसकदै भागेको नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले जनाएको छ ।

सबस्टेशनका काम अलपत्र राखेर भाग्ने कम्पनीसँगको ठेक्का सम्झौता समेत तोडएको प्रा धकरणले जनाएको छ । कम्पनीले सबस्टेशनमा प्रयोग हुने ३२० एमभीएका पावर ट्रान्सर्फमरहरु, कन्ट्रोल रुपमा प्रयोग हुने लगायतका अन्य अधिकांश उपकरणहरु साइटमा ल्याइसकेको छ । मार्कीचोकमा कन्ट्रोरुम रहने भवनको र अन्य सबस्टेशनको सभल संरचनाको निर्माण भइरहेको थियो ।

आयोजनाको म्याद सकने समयसम्म करिब ५० प्रतिशतभन्दा बढी काम सकएको छ । प्रा धकरणले अर्को नयाँ कम्पनी छनोटको प्रक्रया अधि बढाउने योजना अधि बढाएको छ ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१२

अरुण तेस्रो जल वद्युत् आयोजनास्थलमा बम पड् कयो, जेनेरेटरमा क्षति

काठमाडौं । निर्माणधीन अरुण तेस्रो जल वद्युत् आयोजनामा बम बिस्फोट भएको छ । सङ्खुवासभा जिल्लामा निर्माणाधीन उक्त आयोजना नजिकै बम भएको हो । च चला गाउँपालिका-३ स्थित आयोजनाको जल वद्युत्गृह छेउमा भएको वस्फोटमा नेत्र विक्रम चन्द समूहका कार्यकर्ताको संलग्न रहेको आशङ्का गरिएको छ ।

बम वस्फोटबाट अरुण तेस्रोले राखेको जेनेरेटरमा क्षति पुगेको छ । कुकर बम पड् कँदा जेनेरेटर नजिकै पर्खालमा पनि क्षति पुगेको छ । प्रहरीले अहिलेसम्म कसैलाई पक्राउ गरेको छैन । घटनास्थलमा कुकरका टुक्रा भेटिएका छन् ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१२

दुई महिना भित्र दोर्दीको सुरुङ छे डने, आयोजनाको ६५ प्रतिशत निर्माण स कयो

काठमाडौं । लमजुङस्थित दोर्दी खोलामा निर्माण भइरहेको १२ मेगावाट दोर्दी जल वद्युत आयोजनाको मुख्य सुरुङ आगामी २ महिना भित्र 'ब्रेक थ्रु (छे डने)' हुने भएको छ । २ हजार ५ सय मटर सुरुङमध्ये हालसम्म २१२० मटर खनिसकेकाले बाँकी काम दुई महिना भित्र स कने आयोजनाको दाबी छ ।

दोर्दी गाउँपा लका-६ मालेबगरस्थित आयोजनाको हेडवर्क्स, बाँध क्षेत्रको वायर, हाइड्रो मेकानिकल, फोर बे र डसेन्डर (बालुवा थग्याउने पोखरी) लगायत संरचनाको काम अन्तिम चरणमा छ । उल्लेखत सबै संरचनाको काम आगामी दुई महिना भित्र पूरा हुने आयोजना प्रमुख उज्वल सलवालले बताए ।

आयोजनाका अनुसार सुरुङदेख वद्युतगृहसम्म करिब ६ सय ६५ मटर पेनस्टक पाइप जडान गर्नुपर्नेमा हालसम्म १ सय ५० मटर जडान भइसकेको छ । ५ सय मटर पाइप आयोजनास्थलमा ढुवानी भइसकेको छ । यसैगरी, वद्युतगृहको संरचना निर्माण पनि अन्तिम चरणमा रहेका आगामी दुई महिना भित्र पूरा गर्ने लक्ष्य छ ।

इलेक्ट्रो मेकानिकलसँग सम्बन्धित सम्पूर्ण उपकरण आगामी फागुन भित्र आयोजनास्थलमा ल्याउने योजना छ । उत्पादित वद्युत १३२ केभी प्रसारण लाइनमार्फत कीर्तिपुर सबस्टेसनमा जो डनेछ । अहिले प्रसारण लाइनका ला ग टावर निर्माण सुरु भएको छ । प्रसारण लाइन तथा टावरका ला ग आवश्यक उपकरण ढुवानी भइसकेको पनि आयोजनाले जानकारी दिएको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१३

इपानको वधान संशोधन गरी कार्यस मति २३ पुर्याइने, ७ प्रदेशमा संयोजक

काठमाडौं । स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इपान) ले आफ्नो वधान संशोधन गरी कार्यस मति संख्या २३ पुर्याउने भएको छ । बदलँदो परिस्थिति र संस्थाको औ चत्यका आधारमा कार्यस मति संख्या बढाएर क्षेत्रा धकार पनि वस्तार गर्न ला गएको छ ।

वद्यान संशोधन तथा परिमार्जन गर्न महास चव आ षश गर्गको संयोजकत्वमा ६ सदस्यीय स मति गठन गरिएको छ । स मतिमा कोषाध्यक्ष आनन्द चौधरी, सदस्य सु धरप्रसाद तिमल्सिना, जल वद्युत प्रवर्द्धकहरू कृष्ण आचार्य, सूर्यप्रसाद अ धकारी र प्रकाश दुलाल छन् ।

स मतिको माघ १० गते (शुक्रबार) बसेको दोस्रो बैठकले वधान संशोधन गर्नेबारे करिब एक दर्जन वषयमा सहमति गरेको छ । जसअनुसार कार्यस मतिको संख्या बढाएर २३ पुर्याउने र हरेक प्रदेशमा एक-एक जना संयोजक तोक्ने प्रस्तावलाई प्राथ मकता दिइएको छ ।

प्रस्ता वत कार्यस मति अनुसार अध्यक्ष एक, उपाध्यक्ष ३, महास चव एक, स चव ३, कोषाध्यक्ष, खुला सदस्य ३, महिला सदस्य २, एसो सयट्स एक, निवर्तमान अध्यक्ष एक तथा प्रदेश संयोजक ७ रहनेछन् ।

वधानमा ११ सदस्यीय प्रदेश स मति गठन गर्ने र प्रदेश संयोजक तथा अध्यक्ष इपानको स्वतः कार्यस मति सदस्य हुने प्रावधानलाई पनि प्राथ मकताका साथ अघि सारिएको छ । यसैगरी, जल वद्युत वकासमा योगदान पुर्याएका जल वद्युत उद्यमी तथा वज्र समेटेर ७ जनाको सल्लाहकार स मति बनाउने प्रस्ताव छ ।

आवश्यकता अनुसार क्षेत्रगत, वषयगत आधारमा सल्लाहकार उपस मति बनाउने प्रस्ताव गरिएको संशोधन स मतिका सदस्य दुलालले बताए । 'उपस मतिको काम, कतद्रय र अ धकार कार्यस मतिले तोक्ने वषयमा सहमति भएको छ,' उनले भने, 'सल्लाहकारहरू कार्यस मति बैठकमा उपस्थित भएर उ चत सल्लाह दिन सक्नेछन् ।'

वधानअन्तर्गत गठन हुने प्रदेश स मतिले कार्यस मति मातहत रहेर काम गर्नेछ । अहिले इपान केही व्यक्तिको नियन्त्रणमा रहेको र यसले समग्र निजी क्षेत्रको प्रतिनिधित्व गर्न नसकेको आवाज उठ्दै आएको छ । यही पक्षलाई मनन् गरी संस्थालाई व्यापक र बृहत्तर हितमा काम गर्ने उद्देश्यको बन्ने दुलालको भनाइ छ ।

ऊर्जा उद्यमीको संरक्षण र संवर्द्धन गर्ने, गुनासा सुनेर समाधान खोज्ने लगायत वषय संस्थाले उठाउने दाबी गरिएको छ । आगामी माघ २४ गते हुने इपानको वा र्षक साधारणसभामा संशोधन प्रस्ताव पेस गर्ने तयारी छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१३

गोरखा र लमजुङकाे सीमा चेपे खोलामा ७ मेगावाटको चेपे 'ए' निर्माण हुने

काठमाडौं । गोरखा र लमजुङको सीमामा बग्ने चेपे खोलामा चम्पावती हाइड्रो पावर कम्पनीले ७ मेगावाटको चेपे 'ए' जल वद्युत आयोजना निर्माण गर्ने भएकाे छ । आगामी साढे २ वर्षमा वद्युत उत्पादन गर्ने गरी कम्पनीले निर्माण प्र क्रया सुरु गरेकाे छ ।

कम्पनीका अनुसार आयोजनाको वद्युतगृह र बाँधस्थलको संरचना चेपे खोलाको बाँया कनारमा रहने गरी डिजाइन गरिएको छ । पानीको बहाबमा आधारित आयाेजनाकाे बाँधस्थलदे ख ३.५५ कलो मटर दूरी वद्युतगृह निर्माण हुनेछ ।

३.५ मेगावाटका २ वटा टर्बाइन जडान हुने र त्यसमा ज डत ३ फेजका २ जेनेरेटरमार्फत वद्युत उत्पादन हुनेछ । आयोजनाबाट वा र्षक ३९.३ गगावाट घण्टा (३ कराेड ९३ लाख युिनिट) वद्युत उत्पादन हुनेछ । आयोजनाबाट २०७९ साउन ४ गते वद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । उत्पादित वद्युत ३३ केभी प्रसारण लाइनमार्फत १२ कलो मटर टाढा पालुङटार सबस्टेसनमा जो डनेछ । आयोजना निर्माण प्र क्रया अघि बढाउन कम्पनीले वद्युत उत्पादन अनुमतिपत्रका ला ग वद्युत विकासमा आवेदन दिएको छ ।

श्रोत : अञ्जलीपोष्ट, २०१६/१०/१३

वद्युत् समस्याले शीतभण्डार प्रयोग वहीन

बेनी : वद्युत् आपूर्ति नियम नहुँदा जलजला गाउँपालिका-१ बासखर्कको बजारमारेमा निर्माण भएको सुन्तला शीत भण्डार सञ्चालनमा आउन सकेको छैन। बेमौसममा बजारमा सुन्तला बिक्री गर्ने उद्देश्यले गण्डकी प्रदेश सरकारको सहयोगमा बजारमारे सुन्तला उत्पादन सहकारी संस्थाले ७ लाख रुपैयाँको लगानीमा हालै शीत भण्डार निर्माण गरेको हो।

‘यही सजनको सुन्तला भण्डारण गर्ने तयारी थयो तर वद्युत् समस्याले नसक्ने जस्तो छ’, सहकारीका अध्यक्ष जगतबहादुर खत्रीले भने, ‘नियम नहुँदा भण्डारण गरिएको सुन्तला बिग्रने भएकाले जो खम मोल्न सकेका छैनौं।’ बाँसखर्कमा केन्द्रीय प्रसारण लाइन वस्तार भए पनि नियम वद्युत् आपूर्ति हुँदैन। बिग्रिएको लाइन मर्मत गर्न वद्युत् प्राधिकरणले हप्तौं लगाउने गरेको छ। ७ लाख ७ हजार लगानीमा निर्माण भएको शीतभण्डारमा १६ मेट्रिक्टन सुन्तला भण्डारण गर्न सक्ने सहकारीका कोषाध्यक्ष रेवती खत्रीले बताइन्।

शीतभण्डार बनाउन कृषि ज्ञान केन्द्र पर्वतले ४८ लाख ६२ हजार, वडा कार्यालयको प्रस्तावमा गाउँपालिकाले एक लाख १५ हजार, सहकारीको ८ लाख ५९ हजार ३ सय ४०, सदस्यको पाँच लाख ३४ हजार ९ सय रुपैयाँ लगानी भएको छ।

हाल ८० प्रतिशतको रुपैयाँमा बिक्री भइरहेको सुन्तला भण्डारण गरेर तीन महिनापछि १ सय २० रुपैयाँ प्रति किलो बिक्री गर्न सक्ने कृषक नरबहादुर खत्रीले बताए। शीतभण्डारमा नियन्त्रित तापक्रममा सुन्तला राख्न सक्नेछ। सजनमा मूल्य र बजार नपाउने समस्या छ। बेसजनमा सहज बजार र उचित मूल्य पाइने कृषकले बताएका छन्।

अगुवा कृषक ख्यामबहादुर खत्रीले बाँसखर्कमा १ सय ६० घरधुरीले ८४ हेक्टर क्षेत्रफलमा व्यावसायिक सुन्तला खेती गरेका जानकारी दिए। यहाँ यो वर्ष दुई करोड ५० लाख रुपैयाँ मूल्य बराबरको सुन्तला उत्पादन भएको छ।

श्रोत : अञ्जलीपोष्ट, २०१६/१०/१३

मा थल्लो तामाकोसी आयोजना : ९९ प्रतिशत निर्माण पूरा

दोलखा : दोलखाको वगु गाउँपालिका-१ लामाबगरमा निर्माणाधीन स्वदेशी लगानीको सबैभन्दा ठूलो ४ सय ५६ मेगावाट क्षमताको मा थल्लो तामाकोसी जल वद्युत् आयोजना लक्ष्य नजिक पुगेको छ। २०६८ सालबाट निर्माण सुरु गरिएको राष्ट्रिय गौरवको आयोजनाले लक्ष्य भेट्न अब एक प्रतिशत मात्र बाँकी रहेको आयोजनाले जनाएको छ।

भूमगत वद्युत् गृहमा गरिएको सुक्खा परीक्षण सफल भइसकेको छ। वैशाखमा बाँध, बाँधमा जडान गरिएका स्टपलग, डस्यान्डर बे सनलगायत परीक्षण गर्ने कार्यता लका रहेको आयोजना प्रमुख दिनेशजंग राणाले जानकारी दिए। 'प्रसारणलाइन निर्माण कार्य ९९ दशमलव ३ प्रतिशत सम्पन्न भइसकेको छ', उनले भने, 'रामेछापको फुलासीमा निर्माणाधीन रहेको सबस्टेसनमा हाल ट्रान्सफर्मरलगायत मे सन जडान भइरहेका छन्।'

२०७७ को असार मसान्त भित्र परीक्षण उत्पादन गर्ने लक्ष्य भेट्न अब केही पेनस्टक पाइप जडानबाहेक व भन्न परीक्षण सफल भइसकेका छन्। सुङमा जडान गरिएका पेनस्टकको परीक्षण सफल भएमा ६ वटा युनिटमध्ये एक युनिटबाट असार मसान्तसम्ममा परीक्षण उत्पादन सुरु गरिने आयोजना प्रमुख राणाले जानकारी दिए। उनका अनुसार अहिले वद्युत् गृहमा इलेक्ट्रोमेकानिकलको कार्य करिब सम्पन्न भइसकेको छ।

आयोजनाको कठिन काममध्ये तल्लो ठाडो सुरुङ तथा मा थल्लो ठाडो सुरुङमा पेनस्टक जडानमा ढिलाइ हुँदा यसअघि निर्धारित गरिएको उत्पादन लक्ष्य कार्यता लका भन्दा केही पर धके लन पुगेको आयोजना प्रमुख राणाले बताए। २०७६ असार १ बाट तल्लो ठाडो सुरुङमा तथा असार १० मा थल्लो ठाडो सुरुङमा पेनस्टक जडान गरिएको थयो। ७ महिनाको अवधमा दुवै सुरुङमा गरी तीन सय मटर मात्र पेनस्टक जडान सम्पन्न भएकाले वद्युत् उत्पादन कार्यता लका आं शक फेरबदल भएको आयोजनाका प्रवक्ता डा.गणेश न्यौपानेले बताए। 'तर हामी असारमा एउटा युनिटबाट परीक्षण उत्पादन गर्न तत्पर रहेका छौं', उनले भने। ३७३ मटरको तल्लो ठाडो सुरुङमा शनिबारसम्ममा दुईसय मटर र ३१० मटरको मा थल्लो ठाडो सुरुङमा एक सय मटर पेनस्टक पाइप जडान भएको छ। लट-२ को हाइड्रोमेकानिकल तर्फको भारतीय ठेकेदार कम्पनी टेक्सम्याको रेल्वे इन्जिनियरिङले काममा ढिलाइ गरेपछि तल्लो ठाडो सुरुङमा पेनस्टक जडानको काम एन्ड्रिज हाइड्रोलाई दिइएको थयो। उसले चैत मसान्त भित्र जडान गरिसक्ने कार्यता लका छ।

हालसम्म करिब ४८ अर्ब रुपैयाँ खर्च भइसकेको आयोजनामा डलरको सटही दर वृद्ध, ऋणको ब्याज, नाकाबन्दी र प्रशासनिक खर्चसहित आयोजना सम्पन्न हुन ७२ अर्बभन्दा बढी खर्च हुने आयोजना प्रमुख राणाको अनुमान छ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१३

गोरखा र लमजुङकाे सीमा चेपे खोलामा ७ मेगावाटको चेपे 'ए' निर्माण हुने

काठमाडौं । गोरखा र लमजुङको सीमामा बग्ने चेपे खोलामा चम्पावती हाइड्रो पावर कम्पनीले ७ मेगावाटको चेपे 'ए' जल वद्युत आयोजना निर्माण गर्ने भएकाे छ । आगामी साढे २ वर्षमा वद्युत उत्पादन गर्ने गरी कम्पनीले निर्माण प्र क्रया सुरु गरेकाे छ ।

कम्पनीका अनुसार आयोजनाको वद्युतगृह र बाँधस्थलको संरचना चेपे खोलाको बाँया कनारमा रहने गरी डजाइन गरिएको छ । पानीको बहाबमा आधारित आयाेजनाकाे बाँधस्थलदे ख ३.५५ कलो मटर दूरी वद्युतगृह निर्माण हुनेछ ।

३.५ मेगावाटका २ वटा टर्बाइन जडान हुने र त्यसमा ज डत ३ फेजका २ जेनेरेटरमार्फत वद्युत उत्पादन हुनेछ । आयोजनाबाट वा र्षक ३९.३ गगावाट घण्टा (३ कराेड ९३ लाख युिनिट) वद्युत उत्पादन हुनेछ । आयोजनाबाट २०७९ साउन ४ गते वद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्य छ । उत्पादित वद्युत ३३ केभी प्रसारण लाइनमार्फत १२ कलो मटर टाढा पालुङटार सबस्टेसनमा जो डनेछ । आयोजना निर्माण प्र क्रया अघि बढाउन कम्पनीले वद्युत उत्पादन अनुमतिपत्रका ला ग वद्युत विकासमा आवेदन दिएको छ ।

सातै प्रदेशमा ५० चार्जिङ स्टेसन बन्दै

काठमाडौँ — सरकारले राजधानीमा तीन सय वद्युतीय बस चलाउने गरी सुरु गरेको प्र क्रयामा कचलो भइरहँदा नेपाल वद्युत् प्रा धकरणले भने राजधानीसहित सातै प्रदेशमा ५० वटा चार्जिङ स्टेसन निर्माण गर्ने गरी टेन्डर प्र क्रया अघि बढाएको छ । प्रा धकरणले हरेक प्रदेशमा ५-५ वटा चार्जिङ स्टेसन राख्ने र बाँकी काठमाडौँमा राख्ने तयारी गरेको हो ।

चार्जिङ स्टेसनका ला ग सबै प्रदेश सरकारले जग्गा उपलब्ध गराउने प्रतिबद्धता जनाएको प्रा धकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसडले जानकारी दिए । 'हरेक प्रदेशमा ५-५ वटा चार्जिङ स्टेसन राख्दै छौं,' उनले भने, 'बाँकी काठमाडौँ उपत्यकामा राख्ने तयारी छ ।' चार्जिङ स्टेसनका ला ग आह्वान गरिएको ग्लोबल टेन्डरमा स्टेसनमा वद्युतीय भुक्तानीबाट रकम तिर्ने व्यवस्था र एकै ठाउँबाट नियन्त्रण गर्न सक्ने प्र व ध पनि जडान गर्नुपर्ने स्पे स फकेसन रा खएको छ । चार्जिङ स्टेसनमा चार्ज गरेबापत कति शुल्क राख्ने भन्ने वषयमा प्रा धकरणले वद्युत् नियमन आयोगलाई प्रस्ताव पठाउनेछ ।

राति, दिउँसो र पक आवरमा चार्ज गर्दा फरकफरक शुल्क तय गर्ने प्रा धकरणको तयारी छ । राति चार्ज गर्नेलाई प्रतियुनिट ४ रुपैयाँ, दिउँसो चार्ज गर्नेलाई प्रतियुनिट ७८ रुपैयाँ र बिहानबेलुका पक आवरमा चार्ज गर्नेलाई केही बढी शुल्क लने गरी प्रा धकरणले शुल्क निर्धारण गर्दै छ । सरकारले ०७५ पुस ९ मा तीन सय वद्युतीय बस आपूर्ति गर्ने निर्णय गरेको थयो । सोही निर्णयका आधारमा सरकारले यो वर्ष असार २४ र २९ गते यातायात सहकारी संस्था ल मटेडलाई तीन सय वटा वद्युतीय बस खरिदका ला ग ३ अर्ब रुपैयाँ लगानी गर्ने निर्णय गरेको थयो । साझाले बस खरिद गर्नुअघि नै चार्जिङ स्टेसन राख्ने गरी प्रा धकरणले तयारी सुरु गरेको थयो । चार्जिङ स्टेसनसम्बन्धी कार्य व धको मस्यौदा पनि ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयले तयार पारिसकेको छ ।

साझाले वद्युतीय बस खरिद गर्ने प्र क्रया अघि बढाइरहँदा माघ ८ गतेको मन्त्रिपरिषद् बैठकको निर्णयले साझा सहकारीमा सेयरका रूपमा लगानी गरेको ३ अर्ब रुपैयाँ ब्याजसहित फर्ता लने निर्णय गरेको छ । सरकारले हालसम्म साझा सहकारीमा गरेको लगानी फर्ता लनुको कारणबारे भने खुलाएको छैन । साझामा गरेको लगानी फर्ता लनेसहित मन्त्रिपरिषद्ले यो प्र क्रयाको जिम्मेवारी भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयलाई दिने निर्णय गरेको छ ।

सरकारीस्तरमै वद्युतीय बस खरिद गर्ने र सञ्चालन प्र क्रया कचलोमा परेको बेला प्रा धकरणले भने चार्जिङ स्टेसनको टेन्डर प्र क्रया सुरु गरेको हो । टेन्डरमा सहभागीहरूले माघ २३ सम्म

प्रस्ताव पेस गरिसक्नुपर्नेछ । टेन्डर प्र क्रया स कएको केही महिनामै चार्जिङ स्टेसनको काम स कने प्रा धकरणको अनुमान छ ।

ऊर्जा मन्त्रालयले तयार पारेको कार्य व धमा चार्जिङ स्टेसनलाई पेट्रोलपम्प जस्तै गरी व्यस्थित गर्ने प्रावधान छ । कार्य व धअनुसार प्रा धकरणसहित अन्य निकायले पनि चार्जिङ स्टेसन निर्माण गर्न सक्छन् । तर सञ्चालकले आफूले खरिद गरेको वद्युत् महसुलमा २० प्रतिशतभन्दा बढी शुल्क लन नपाउने प्रावधान कार्य व धमा छ ।

कार्य व धमा निजी तथा आवासीय भवनमा चार्जिङ स्टेसन स्थापना गर्न उनीहरूले हाल तिरिरहेकै दर लागू गर्ने व्यवस्था छ । चार्जिङ स्टेसनलाई नियमन गर्ने काम पनि प्रा धकरणलाई दिइनेछ । साथै प्रा धकरणले नै चार्जिङ स्टेसनको मापदण्ड बनाई लागू गर्नुपर्ने कार्य व धमा सफारिस गरिएको छ । सार्वजनिक स्थल, सरकारी कार्यालय र व्यापारिक स्थलमा पनि चार्जिङ स्टेसन स्थापना गर्न स कने प्रावधान छ । कुनै वद्युतीय सवारी ब्रान्डले आफ्नो ब्रान्डको सवारी मात्रै लक्ष्य गरेर पनि चार्जिङ स्टेसन स्थापना गर्न पाउनेछन् ।

प्रा धकरणले स्थापना गर्ने चार्जिङ स्टेसन भने सबै ब्रान्डका सवारीलाई मल्ने हुनेछ । अहिले नेपालमा बिक्रीका ला ग भत्रिएका व भन्न ब्रान्डका वद्युतीय सवारीले आफ्नो ब्रान्डको सवारी चार्ज गर्न मल्ने गरी चार्जिङ स्टेसन निर्माण गरेका छन् । यी चार्जिङ स्टेसनलाई नियमन गर्ने मापदण्ड भने बनिसकेको छैन ।

श्रोत : अजलाइन खबर, २०७६/१०/१४

सरुवामा असन्तुष्ट कर्मचारी युनियन भन्थो-प्रा धकरणको भण्डाफोर गर्छौं

१४ माघ, काठमाडौं । नेपाल वद्युत प्रा धकरण राष्ट्रिय कर्मचारी युनियनले प्रा धकरण भन्ने अनियमतिता र आफूखुसी मौलाएको भन्दै भण्डाफोर अभियान चलाउने घोषणा गरेको छ । कर्मचारीमा सरुवा लगायतमा असन्तुष्टी व्यक्त गर्दै प्रा धकरणको आ धकारिक युनियनले देशभर नै भण्डाफोर गर्ने घोषणा गरेको हो ।

युनियनको फैलँदो लोक प्रयत्नाबाट अत्ताल्लिएको प्रति क्रयावादी, अवसरवादी झुन्डले कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सडको लोक प्रयत्नाको आडमा अन्यापूर्ण व्यवहार गरेको आरोप युनियनले वज्रपीतमार्फत लगाएको छ ।

‘कतिपय वर्षमा कार्यकारी निर्देशकलाई समेत गुमराहमा राख्दै नीतिगत वर्षयहरु समेत बंग्याएर परिपत्र गर्ने, कर्मचारी सरुवा र पदस्थापनमा न्युनतम् मूल्य-मान्यता र व धसमेत बेवास्ता गर्दै स्वेच्छाचारिपूर्ण र अन्यायपूर्ण काम भएको छ,’ युनियनले भनेको छ ।

कर्मचारीलाई काँखापाखाको व्यवहार गर्ने, व्यक्तिगत प्रतिशोध साँधेर कार्यसम्पादन मूल्यांकन नम्बर घटाउने, अवकासको निकट रहेका कर्मचारीको समेत नम्बर घटाउने, मुटु र मर्गाँलाजस्ता गम्भीर प्रकृतिका रोग लागेका कर्मचारीको पीडामा न्युनतम् मानवीय व्यवहार पनि नदेखाउने, कोटरीका चाकरीवाजहरुको लाभपूर्ण सरुवा गर्ने, कर्मचारीको वृत्त वकासका लाग नियमत पदपूर्ति प्रक्रया अवरुद्ध गर्ने, ट्रेड युनियन आन्दोलनलाई बदनाम गर्ने लगायतको काम भएको छ,’ युनियनले भनेको छ ।

यस्ता कामले कर्मचारीमा सन्त्रास पैदा गर्ने काम गरेकाले सांकेतिक भण्डाफोर सुरु गरेको हो । कानून वपरित वना प्रतिस्पर्धा खरिद कार्य गर्ने गराउने, सेवाग्राहीको हित वपरित हुने कार्य गर्ने, कार्यालयमा बसी ठेक्कापट्टा र अनियमततामा रमाउने, खरबदारी गर्ने कर्मचारीबारे व्यवस्थापनलाई रिपोर्टिङ गरेर बल्याक लष्टको नाममा आतंक सर्जना गर्नेहरुको भण्डाफोर गर्न युनियनले मातहतका

स मतिहरूलाई निर्देशन दिएको छ । युनियनले उज्यालो भत्रका सबै अध्याँरो खेल खण्डहरूको भण्डाफोर गर्न भनेको छ ।

कुलमान घि सङ कार्यकारी निर्देशक भएर आउनुअघि प्रा धकरण भत्र हजारौं कर्मचारीको वर्षोसम्म सरुवा हुन सकेको थएन । त्यसै वर्षबाट प्रा धकरणले 'राइट म्यान, राइट प्लेस'को अवधारणा अनुसार निय मत सरुवा गर्दै आएको छ ।

यसले गर्दा एकै स्थानमा बसेर मलेमतोमा धन्दा चलाउने कर्मचारीहरूको पनि प्रत्येक २ वर्षमा सरुवा हुन थालेको छ । अहिले कर्मचारीको सरुवामा पहिलेजस्तो युनियन हावी हुन पाएको छैन । तर, यसप्रकारको सरुवाले अन्याय भएको ठहर गर्दै युनियनले प्रा धकरण भत्र कर्मचारीलाई अप्ठेरो भएको भन्दै युनियन आन्दो लत भएको हो ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१४

वद्युत प्रा धकरणमा घुसको दर, १ मेगावाट बिजुली लन उद्योगले १० लाख बुझाउनु पर्ने

काठमाडौं । सरकारले देशमा शुन्य भष्ट्राचारको परिकल्पना गरे पनि नेपाल वद्युत् प्रा धकरणमा उक्त कुरा लागू हुन सकेको छैन । भष्ट्रचार गर्नेप्रति प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली कडा रूपमा उत्रिएको भनिए पनि सरकारी स्वा मत्वको नेपाल वद्युत् प्रा धकरणमा अहिले पनि बिजुली लन उद्योगहरूले प्रतिमेगावाट १० लाख रुपैयाँ घुस बुझाउनुपर्ने अवस्था कायमै छ।

केही समय अघि एक उद्योगीले क्या पटल नेपालसँग भनेको थए, 'मैले प्रतिमेगावाट १० लाख रुपैयाँ घुस दिए ७ मेगावाट बिजुली लएं । उनले आफ्नो उद्योगमा बिजुलीको लाइन ल्याउनका प्रा धकरणका कर्मचारीहरूलाई ७ लाख रुपैयाँ घुस बुझाएको बताए ।

'जो उद्योगीले प्रति मेगावाट १० लाख रुपैयाँ घुस दिन सक्दैन, उसलाई प्रा धकरणले बिजुली दिँदैनन् । जो जसले लाइन पाइएका छैनन्, सम्झनुस्, उनीहरूले घुस बुझाएनन्' घुस बुझाउने ती उद्योगीले भने ।

अहिले प्रा धकरणमा १ मेगावाट बराबर १० लाख रुपैयाँ घुस बुझाउनु पर्ने दर नै निर्धारण भइसकेको ती उद्योगी बताउँछन् । प्रा धकरणले तोकेको घुस बुझाउने उद्योगलाई लाइन लन कुनै समस्या नभएको ती उद्योगीको भनाइ छ ।

'मसँगै अर्का एक उद्योगी पनि नयाँ उद्योगका ला ग लाइन माग्न जानु भएको थयो, तर अहिलेसम्म लाइन पाउनुभएको छैन भन्ने सुनिरहेको छु' उनले भने, 'जबकी मेरो उद्योगको उत्पादन बजारमा आइसकेको छ ।'

'प्रा धकरणलाई घुसबापत पैसा बुझाउन ढिला गर्नु भनेको आफ्नो उद्योग ढिला सञ्चालन गर्नु हो,' ती उद्योगीले भने, 'हेर्नुस्, आफै मेरो उद्योग सञ्चालनमा आइसक्यो, मसँगै लाइन माग्न निवेदन दिएका उद्योगीको अझै लाइन आएको छैन ।'

घुस नबुझाएका दजनौं उद्योगीलाई अहिले पनि प्रा धकरणले लाइन दिएको छैन । व भन्न बहाना देखाउने र अल्झाउने मात्रै गरेको नयाँ उद्योगका ला ग लाइन माग्न निवेदन दिएका एक अर्का उद्योगी बताए ।

‘प्रा धकरणको सबै प्र क्रया पूरा गरिसकेका छौं,’ ती उद्योगीले भने, ‘प्रा धकरणले पनि सम्पूर्ण प्र क्राय पूरा भइसकेको छ भन्छ, तर लाइन दिँदैन । अब घुसको प्र क्रया मात्रै पूरा गर्न बाँकी छ ।’

तर, प्रा धकरणका उपकार्यकारी निर्देशक हरहरराज न्यौपानेले केही लाइनको क्षमता वृद्ध गर्नुपर्ने भएकाले केही समय लाइन दिन सकेको थिएन । अहिले त्यस्तो समस्या नभएको बताए । प्रा धकरणले घुस न लई वद्युत नै दिँदैन रे भन्ने प्रश्नमा उनले त्यसमम सत्यता नभएको बताए ।

बारा-घर्सा, वराटनगर, भैरहवालगायतका औद्योगिक करिडरमा स्थापना भएका उद्योगले बिजुली पाएका छैनन् । प्रा धकरणले वद्युत नदिएका कारण कतिपय उद्योगले डजल जेनेरेटरबाट उत्पादन गरिरहेका छन् भने कतिपयले उत्पादननै गर्न सकेका छैनन् । एक उद्योगीका अनुसार दुई वर्षअघि बिजुलीको क्षमता बढाउन दिएको निवेदनको अहिलेसम्म सुनुवाई भएको छैन ।

कुलमानको आडमा मोलाउँदै वकृति

नेपाल वद्युत प्रा धकरण भन्नेको आ धकारिक ट्रेड युनियन कर्मचारी संगठनले कार्यकारी निर्देशक कुलमान घि सङ तथा व्यवस्थापन वरुद्ध आन्दोलनको घोषणा गरेको छ । आ धरिक ट्रेड युनियनको भूमिका खुम्च्याउन खोजेको र व्यवस्थापनसँग भएको समझदारी बेवास्ता गरेको भन्दै आन्दोलनको घोषणा गरेको हो ।

सत्ता साझेदार दल नेकपा निकटसमेत रहेको कर्मचारी युनियनले आफूले रचनात्मक सहयोग गर्दागर्दै व्यवस्थापनले पेलने काम गरेको आरोप लगाएको छ ।

मानवीय पक्षलाई समेत ख्याल नगरी कर्मचारीहरूको सरुवा गर्ने र आफू निकटकालाई राम्रो ठाउँमा सार्ने तथा बढुवा गर्ने व्यवस्थापनमा निरंकुश शैली बढिरहेको आरोप छ । घि सङको नाम उल्लेख नगरी युनियनले उनी वरुद्ध आजैदेखि भण्डाफोर सुरु गरेको जनाएको छ ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१४

वद्युत महसुल दरमा परिवर्तन गर्दै प्रा धकरण, १० युनिटसम्म निशुल्क हुने

काठमाडौं । वद्युत् महशुल दरमा परिवर्तन हुने भएको छ । नेपाल वद्युत् प्रा धकरणको सञ्चालक समितिको आइतबार बसेको बैठकले हाल कार्यान्वयनमा रहेको वद्युत् महशुलमा परिवर्तन गर्ने भएको हो । प्रा धकरणले नयाँ दर स्वीकृत गर्दै वद्युत् नियमन आयोगमा स्वीकृतिका लागि पेस गर्ने निर्णय गरेको छ ।

जसअनुसार, १० युनिटसम्म वद्युत् खपत गर्ने ग्राहकलाई निःशुल्क हुने व्यवस्था गर्न गरिएको प्रा धकरणले जनाएको छ । अहिले पनि १० युनिटसम्म वद्युत् खपत गर्ने ग्राहकको सङ्ख्या आठ लाख रहेको बताइएको छ । महसुल दर व भन्न आठ श्रेणीमा वभाजन गरिएको छ । गार्हस्थ्य उपभोक्तालाई वद्युत् खपत बढी गर्नका लागि पनि नयाँ महसुल दर तय गर्न लागेको प्रा धकरणले जनाएको छ । तर ११ युनिटदेखि माथको दर बढी तोकेको छ । तर यस्तो दर खपत बढ्दै जाँदा घट्टै जाने प्रणाली कार्यान्वयन गर्न लागेको छ ।

प्रा धकरणले प्रस्ताव गरेको नयाँ दर ११ युनिटदेखि ३०, ३१ देखि ५०, ५१ देखि १००, १०१ देखि १५० र १५१ देखि २००, २०१ देखि ४०० र ४०० देखि माथ गरी आठ श्रेणीमा वभाजन गरिएको छ ।

प्रा धकरणले प्रस्ताव गरेको नयाँ दरमा ११ युनिटदेखि २०, २२ देखि ५०, ५१ देखि १५०, १५० देखि २५० र २५० देखि माथ गरी पाँच श्रेणीको दर निर्धारण गरिएको छ । गार्हस्थ्य उपभोक्ताले उच्चतम प्रतियुनिट १३ रुपैयाँसम्म तिर्ने आएका छन् । यो दर अहिले घटाइएको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१४

११औं तहका तीन कर्मचारी उपकार्यकारी निर्देशकमा बढुवा

काठमाडौं । नेपाल वद्युत प्राधकरणले ११औं तह (निर्देशक) का तीन कर्मचारीलाई उपकार्यकारी निर्देशक (१२औं तह) मा बढुवा गरेको छ । सञ्चालक समितिको आइतबार (माघ १२ गते) बसेको बैठकले उक्त निर्णय गरेको हो ।

निर्देशकहरू रामजी भण्डारी, मनोज सलवाल र लोकहरि लुङ्गटेल १२औं तहमा बढुवा भएका छन् । प्राधकरणका अनुसार सञ्चालक समितिले निर्णय गरे पनि बढुवा हुनेलाई पत्र दिन बाँकी छ । अहिले प्राधकरणमा योजना, अनुगमन तथा सूचना प्रवध, सहायक कम्पनी अनुगमन र प्रशासन निर्देशनालयको पद खाली छ ।

२०५४ साल कात्तिकमा ७औं तहबाट सेवा प्रवेश गरेका भण्डारीले प्राधकरणमा करिब साढे २२ वर्ष सेवा पुर्याइसकेका छन् । उनी राहुघाट लगायत वभन्न प्रसारण लाइनको आयोजना प्रमुख हुँदै पछिल्लो समय पोखरा क्षेत्रीय कार्यालयको मुख्य जिम्मेवारीमा थिए । त्यहाँबाट उनलाई इनर्जी इफसयन्सी र योजना तथा प्रावधक सेवा वभागको जिम्मेवारी हेर्ने साढे २ वर्षअघि केन्द्रमा सरुवा गरिएको थियो ।

भण्डारी हाल योजना तथा प्रावधक सेवा वभागको निर्देशकको जिम्मेवारीमा छन् । यस्तै, मध्यभोटेकोसीको आयोजना प्रमुख हुँदै वभन्न जिम्मेवारी रहेका सलवाल पछिल्लो समय कार्यकारी निर्देशकको सचवालयमा सरुवा भएका थिए । त्यहाँबाट उनलाई ३ वर्षअघि निम्त उपकार्यकारी निर्देशकको काम तोकेर आयोजना व्यवस्थापन निर्देशनालयमा सरुवा गरिएको थियो ।

२०६८ साल जेठमा १०औं तहबाट सेवा प्रवेश गरेका लुङ्गटेल सबैभन्दा कम अवधमा उपकार्यकारी निर्देशक बन्ने कर्मचारीमा पर्छन् । लेखा वभागमा ७ वर्ष काम गरेका उनी त्यहाँबाट आन्तरिक लेखा परीक्षणमा सरुवा भएका थिए । प्राधकरणमा उनको सेवा अवध करिब ९ वर्ष पुगेको छ ।

श्रोत : अन्नपूर्णपोस्ट, २०७६/१०/१४

लाइन काटेर वद्युत् बक्यौता असुल

भक्तपुर : वद्युत् प्रा धकरण, भक्तपुर वतरण केन्द्रले लामो समयदेख बक्यौता नतिर्ने ग्राहकको लाइन धमाधम काट्न थालेको छ। सार्वजनिक सूचना जारी र कालोसूचीमा नाम प्रकाशन गर्दा पनि बक्यौता नबुझाउने ग्राहकको लाइन काट्न सुरु गरिएको हो।

हालसम्म एक सय आठ जना ग्राहकको लाइन काटिएको केन्द्रका प्रमुख राजकुमार रञ्जनले जानकारी दिए। लाइन काटिएकामध्ये ९५ जनाले बक्यौता तिरेर पुनः लाइन चालू गरेको उनले बताए। '९५ जनाबाट ६२ लाख ६५ हजार रुपैयाँ बाँकी बक्यौता संकलन भयो', केन्द्र प्रमुख रञ्जनले सोमबार अन्नपूर्ण सत भने, 'केन्द्रको बाँकी बक्यौता रकम संकलन गर्ने योजनाअनुरूप सातामा एकपटक लाइन काट्ने अ भयान सञ्चालन गर्दै आएका छौं।'

उनका अनुसार केन्द्रले मठ-मन्दिरबाहेक दुई करोड २२ लाख ७४ हजार रुपैयाँ बाँकी बक्यौता उठाउन बाँकी छ। नियमानुसार ६० दिन भित्र महसुल नबुझाएमा प्रा धकरणले कुनै पनि बेला लाइन काट्न सक्छ र बाँकी बक्यौता असुलउपर गर्न सक्ने व्यवस्था छ। तर, केन्द्रले हाललाई २० हजार रुपैयाँभन्दा माथको बाँकी बक्यौता भएका ग्राहकको लाइन काट्ने र बाँकी बक्यौता असुलउपर गर्ने अ भयानलाई तीव्रता दिएको केन्द्र प्रमुख रञ्जनले जानकारी दिए। उनले बाँकी बक्यौता असुलउपर गर्ने कार्य वर्षभरि चल्ने बताए।

२४८

जना

कारबाहीमा

केन्द्रले चालु आर्थिक वर्षको माघ १० गतेसम्म दुई सय ४८ जनालाई वद्युत् चुहावटसम्बन्धी कारबाही गरेको छ। कारबाहीबाट एक करोड ४५ लाख रुपैयाँ संकलन भएको केन्द्रले जनाएको छ। केन्द्रले भक्तपुरका चारवटै नगरपालिकासँग समन्वय गरेर वद्युत् चुहावटसम्बन्धी कारबाहीसँगै बक्यौता तिर्ने बाँकी ग्राहकको लाइन काटिरहेको केन्द्र प्रमुख रञ्जनले बताए।

वद्युत्

चुहावट

९.९२

प्रतिशत

प्रमुख रञ्जनले केन्द्रले वद्युत् चुहावट नियन्त्रणमा पनि सफलता हात पारेको छ। गत आर्थिक वर्ष १३.०६ प्रतिशत रहेको वद्युत् चुहावट चालु आर्थिक वर्षको पुससम्ममा ९.९२ प्रतिशतमा झरेको उनी बताउँछन्। 'प्रा धकरणले चालु आर्थिक वर्षमा चुहावट नियन्त्रणको लक्ष्य ९.७५ प्रतिशत दिएको छ', उनले भने, 'पुससम्मै ९.९२ प्रतिशतमा झरेकाले लक्ष्य पूरा हुनेमा हामी विश्वस्त छौं।'

उनका अनुसार पुस र माघमा बढी वद्युत् खपत हुन्छ। पुस महिना बितिसकेको छ। माघपछिका महिनामा वद्युत् खपत घट्छ र चुहावट पनि नबढ्ने उनको भनाइ थियो।

केन्द्र प्रमुख रञ्जनले भक्तपुरमा वद्युत् माग भने निरन्तर बढिरहेको जानकारी दिए। उनका अनुसार मंसिरको तुलनामा पुस महिनामा मात्रै ११ लाख युनिट बढी वद्युत् खपत भएको छ। वद्युत्को माग तथा खपत बढेसँगै केन्द्रको आम्दानी पनि बढेको छ। यसअनुसार केन्द्रले पुस महिनामा वद्युत् बेचेर ६ करोड १८ लाख रुपैयाँ कमाएको छ।

श्रोत : राजधानी, २०७६/१०/१४

इपानको महा धवेशन नजि कँदै, नेतृत्व बहससँगै वधान संशोधन तयारी

काठमाडौं। स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकको संस्था नेपाल (इपान) ले आफ्नो वधान संशोधन गर्ने भएको छ । आगामी २४ मागमा मा हुने महा धवेशनमा वधान संशोधन गरी कार्यस मति संख्या २३ पुऱ्याउने भएको हो । वधान संशोधनसँगै इपानमा नेतृत्वको बहस पनि सुरु भएको छ ।

महा धवेशन नजि कएसँगै नेतृत्वमा जाने वषयमा समेत आन्तरिक बहस सुरु भएको स्रोतले बताएको छ । वधानले एकै व्यक्तिलाई एकभन्दा बढीपटक अध्यक्ष हुने व्यवस्था नहुँदा अब आउने नेतृत्व कसले लने भन्ने वषयमा छलफल सुरु भएको हो । अध्यक्षमा रुग्ण जल वद्युत आयोजनाका संयोजक सूर्य अ धकारी, इपानका वर्तमान उपाध्यक्ष कुमार पाण्डे र इपानकै एक्जिकेचिभ क मटी मेम्बर गणेश कार्कीको नेतृत्वमा आउने तयारी भएको स्रोतले जनाएको छ ।

वद्यान संशोधन तथा परिमार्जन गर्न महास चव आशीष गर्गको संयोजकत्वमा ६ सदस्यीय स मति गठन गरिएको छ । स मतिमा कोषाध्यक्ष आनन्द चौधरी, सदस्य सुधीरप्रसाद तिमल्सिना, जल वद्युत् प्रवद्रवक कृष्ण आचार्य, सूर्यप्रसाद अ धकारी र प्रकाश दुलाल रहेका छन् ।

संस्थाको औ चत्यलाई मध्यनजर गर्दै सञ्चालनमा रहेदे ख अध्ययन अनुमति पाएका सबै आयोजना कार्य स मतिमा समेटिनेगरी वधान संशोधन गर्न ला गएको छ । आवश्यकताअनुसार क्षेत्रगत, वषयगत आधारमा सल्लाहकार उपस मति बनाउने प्रस्ताव गरिएको संशोधन स मतिले जनाएको छ । वधानअन्तर्गत गठन हुने प्रदेश स मतिले कार्यस मति मातहत रहेर काम गर्नुपर्नेछ । अहिले इपान केही व्यक्तिको नियन्त्रणमा रहेको र यसले समग्र निजी क्षेत्रको प्रतिनि धत्व गर्न नसकेको आरोप लाग्दै आएको छ । त्यसकारण अब आउने नेतृत्वले संस्थाको हितलाई केन्द्रमा राखेर काम गर्नुपर्ने रुग्ण जल वद्युत् आयोजनाका संयोजक सूर्य अ धकारीले बताए ।

संस्थागत संरचना ब लयो बनाउने, राज्यले दिएको सु वधा सरल रूपमा लन सक्ने, व्यावसायिक हिसाबले अघि बढ्न सक्ने, संस्थागत सम्बन्ध सुधार गर्नुपर्ने अ धकारीले बताए । स मतिको १० माघमा बसेको दोस्रो बैठकले वधान संशोधन गर्ने करिब एक दर्जन वषयमा सहमति गरेको छ । जसमा कार्यस मतिको संख्या बढाएर २३ पुऱ्याउने र हरेक प्रदेशमा एक-एक जना संयोजक तोक्ने प्रस्तावलाई प्राथ मकता दिइएको छ ।

प्रस्तावत कार्यस मतिमा अध्यक्ष एक, उपाध्यक्ष ३, महासचिव एक, सचिव ३, कोषाध्यक्ष एक, खुला सदस्य ३, महिला सदस्य २, एसोसियेट्स एक, निवर्तमान अध्यक्ष एक तथा प्रदेश संयोजक ७ रहने प्रस्ताव गरिएको छ । यो प्रस्ताव आगामी महाधिवेशनबाट पारित हुने भएको छ ।

प्रदेशमा आयोजना निर्माण गर्ने कम्पनीका साझा समस्या पहिचान गर्ने कार्यस मति गठन गर्ने प्रस्ताव गरिएको छ । वधानमा ११ सदस्यीय प्रदेश समिति गठन गर्ने र प्रदेश संयोजक तथा अध्यक्ष इपानको स्वतः कार्यस मति सदस्य हुने प्रावधानलाई प्राथमिकताका साथ अघि सारिएको छ । यसैगरी, जल वद्युत् विकासमा योगदान पुऱ्याएका जल वद्युत् उद्यमी तथा वर्र समेटेर ७ जनाको सल्लाहकार समिति बनाउने प्रस्ताव गरिएको हो ।

श्रोत : नयाँ पत्रिका, २०७६/१०/१४

माइखोलाबाट वर्षदिनमा २२ मेगावाट थ पढै

इलाम - माइखोलाका व भन्न स्थानमा निर्माणाधीन जल वद्युत् आयोजनाको काम तीव्र गतिमा छ। वर्ष दिन भन्ना यहाँका तीन आयोजनाबाट २२.१ मेगावाट वद्युत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा थ पढैछ। अहिले माइखोलाको सन्दकपुर गाउँपालिकाको माबुदेख माई नगरपालिकासम्म सात आयोजना (क्यासकेडसहित)ले वद्युत् उत्पादन गरिरहेका छन्। तर, हिउँदयाम भएकाले खोलामा पानी कम हुँदा आयोजनाबाट क्षमताअनुसार उत्पादन हुन सकेको छैन। बर्खामा क्षमताअनुसार उत्पादन हुने वद्युत् हिउँदमा चाहिँ आधाभन्दा कम हुने गरेको छ।

अहिले इलाम नगरपालिका २ र ८ को माइखोलामा माइबेनी, सुपरमाई-ए र सुपरमाई क्यासकेड गरी तीन आयोजना निर्माणाधीन छन्। ९.५ मेगावाटको माइबेनी जल वद्युत् आयोजनाको ६९ प्रतिशत काम सकिएको छ। आयोजना प्रबन्धक राजेन्द्रराज भारतीका अनुसार हेडबक्स निर्माण, पाइप जडानको काम अन्तिम चरणमा छ भने सुरुङ निर्माण धमाधम छ। यो आयोजनाको हेडबक्सदेख पावरहाउससम्म दुई फरक सुरुङ छन्। एउटा एक हजार ७८ मटर सुरुङको ब्रेक थु हुन २२ मटरमात्र बाँकी छ। १० दिन भन्ना ब्रेक थु गर्ने लक्ष्य छ। आयोजना प्रबन्धक भारतीले अर्को एक हजार चार सय ८४ मटरको सुरुङको आठ सय मटरजति काम भइसकेको बताए। 'समग्रमा ७७ प्रतिशत स भल प्रोग्रेस भएको छ,' उनले भने।

माइखोलाको अर्चलेमा रहेको हेडबक्सबाट पेनस्टक पाइप, त्यसपछि महभीरबाट एउटा सुरुङ, बीचमा एक हजार तीन सय ६० मटर हेडरेस पाइप र पुनः अर्को सुरुङ भएरमात्र माइबेनीमा रहेको पावरहाउसमा पानी पुऱ्याउँदैछ। गत असारमा सुरु भएको आयोजनाको काम आउँदो भदौ भन्ना सक्ने आयोजनाको लक्ष्य रहेको उनले बताए। एक अर्ब ८६ करोड रुपैयाँको लगानीमा साम लड पावर कम्पनीले आयोजना प्रवर्धन गर्दैछ। गत भदौ १८ मा सुरु गरिएको सुपरमाई क्यासकेडको काम आउँदो जेठ भन्ना सक्ने लक्ष्य छ। तीन मेगावाटको आयोजनाको पावरहाउस निर्माण धमाधम भइरहेको आयोजना प्रबन्धक मनोज भुर्तेलले बताए। 'पुस अन्तिममा इन्टेक निर्माणको काम सकेको र मंसिरमा सुरु गरेको पावरहाउस निर्माण अन्तिम चरणमा छ,' उनले भने, '७० प्रतिशतभन्दा बढी काम भइसकेको छ, आउँदो जेठमा काम सकन्छ।'

५५ करोड रुपैयाँ लागतमा निर्माणाधीन आयोजनाको दुई सय ४० मटर एप्रोच क्यानलबाट पानी ल्याएर हेडपोन्डमा जम्मा गरेपछि एक हजार दुई सय ६० मटरको हेडरेस पाइपबाट पावरहाउससम्म ल्याइएको छ। पावरहाउसमा १.५ मेगावाट दरका दुई टर्बाइन रहने उनले जनाए। 'यहाँबाट वा र्षक १८.३० गगावाटःआवर वद्युत् उत्पादन हुन्छ,' उनले भने, 'हिउँदमा ३.२६ र बर्खामा १५.०४ गगावाटःआवर उत्पादन हुने अनुमान छ।' इलाम नपा-२, सुम्बेकको माइखोलामै निर्माणाधीन ९.६ मेगावाटको सुपरमाई-ए आयोजनाको काम धमाधम छ। आउँदो वैशाखसम्ममा बिजुली उत्पादन गर्नेगरी आयोजनाको कामले गति लएको आयोजना प्रबन्धक सन्तोष कार्कीले जानकारी दिए। हेडबक्स र पावरहाउस निर्माणको काम सकिएको छ भने तीन हजार सात सय मटर हेडरेस पाइपमध्ये नौ सय १८ मटर राख्न बाँकी रहेको उनले बताए।

सानिमा, ज्योती, एन ससी र सेन्चुरी बैंकको एक अर्ब ७९ करोड रुपैयाँ लागतमा सगरमाथा जल वद्युत् कम्पनीले आयोजना प्रवर्द्धन गरिरहेको छ। 'गत वर्षको माघमा सुरु भएको काम ८० प्रतिशत सकिएको छ,' उनले भने, 'गोदक सब-स्टेसनमा जोडने १४ कलो मटर ट्रान्समिसन लाइनमध्ये अब तीन कलो मटरको काममात्रै बाँकी छ।'

माइखोलामा यसअघि क्यासकेडसहितका सानिमा माई (२९ मेगावाट) र पञ्चकन्या (१८ मेगावाट), सुपरमाई (७.८ मेगावाट) तथा हिमाल दोलखा जल वद्युत् आयोजना (७.५) सञ्चालनमा छन्। इलाम, पाँचथर र ताप्लेजुङका दर्जनभन्दा बढी आयोजनाले वद्युत् उत्पादन गरिरहेपनि हिउँदयाममा क्षमताको एक तिहाइमात्रै वद्युत् उत्पादन भइरहेको गोदकस्थित सब-स्टेसनले जनाएको छ। काबेली करिडोरमा चालू रहेका ११ जल वद्युत् आयोजनाको कुल क्षमता ८६.९७ मेगावाट रहेपनि ३०÷३१ मेगावाट मात्रै उत्पादन भइरहेको छ।

पाँचथरमा १४.९ मेगावाटको हेवाखोला र ०.९९ मेगावाटको खोरुङ्गाखोला तथा ताप्लेजुङमा पाँच मेगावाटको फावाखोला आयोजना सञ्चालनमा छन्। इलाम, पाँचथर र ताप्लेजुङ तीनै जिल्लामा उत्पादित वद्युत् गोदक सब-स्टेसनमार्फत् राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जोडिएको छ। नेपाल वद्युत् प्राधिकरण इलाम वतरण केन्द्रका अनुसार यी तीन जिल्लामा नौ मेगावाट वद्युत् माग छ। इलाम र पाँचथरमा ८.६ तथा ताप्लेजुङमा पाँच सय कलोवाट वद्युत् माग रहेको केन्द्रले जनाएको छ।

श्रोत : काठिपुर, २०७६/१०/१४

रुदी 'बी' बाट परीक्षण उत्पादन सुरु

लमजुङ) — रुदी खोलामा निर्मित ६.६ मेगावाटको रुदी 'बी' जल वद्युत् आयोजनाले परीक्षण उत्पादन थालेको छ। वद्युत् भार परीक्षणपछि केन्द्रीय प्रसारणमा जोड्ने आयोजनाको तयारी छ। बन्ध्यवा सनी हाइड्रोपावर कम्पनीले उपकरण परीक्षण गरेपछि शनिबारदेखि वद्युत् उत्पादन परीक्षण गरेको आयोजना प्रमुख इन्जिनियर सरोज भट्टराईले जानकारी दिए।

उत्पादन परीक्षण माघ १७ सम्म रहनेछ। आन्तरिक उत्पादन परीक्षणपछि वद्युत् प्राधिकरणको प्रणालीमा वद्युत् पठाइने उनले बताए। 'फेब्रुअरी पहिलो साता हामी वद्युत्लाई राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा पठाउँछौं। १५ दिन प्राधिकरणलाई निःशुल्क वद्युत् दिनुपर्छ,' उनले भने, 'सबै प्रक्रिया पूरा गरेपछि फागुन पहिलो साताबाट वद्युत् उत्पादनले व्यावसायिक रूप लन्छ।'

केही दिनमै प्राधिकरणका अधिकारी आएर वद्युत् उत्पादनबारे जानकारी लने उनले बताए। त्यसपछि व्यावसायिक उत्पादन मति तोकेर अघि बढ्ने उनको भनाइ छ। उत्पादित वद्युत् ९ कलो मटर दूरीमा रहेको कास्कीको मादी गाउँपालिका-९ मुंग्रेबेंसी सबस्टेसनमा जोड्नेछ। मुंग्रेबेंसीसम्म ३३ केभीको संगल सर्कट प्रवर्द्धक आफैले निर्माण गरेको हो। सानिमा बैंकको अगुवाइमा पाँच बैंकले ऋण लगानी गरेको रुदी 'बी' जल वद्युत् आयोजनाको १ अर्ब १५ करोड रुपैयाँ लागत अनुमान थियो। आयोजनामा लागतको ७० प्रतिशत ऋण र ३० प्रतिशत इक्विटी (स्वपूँजी) छ। ०७४ जेठबाट औपचारिक निर्माण थालेको आयोजना निर्माण २० महिनामा सकिएको हो। यसअघि बन्ध्यवा सनी हाइड्रो पावर कम्पनीले रुदी खोलामै ८ दशमलव ८ मेगावाटको रुदी 'ए' जल वद्युत् आयोजना निर्माण गरिसकेको छ।

०७ साउन २० मा वद्युत् प्राधिकरणसँग आयोजनाले वद्युत् खरिद-बिक्री सम्झौता (पीपीए) गरेको थियो। लमजुङको क्वहोलासोँथर गाउँपालिका-५ सड्दी गाउँनजिकै टोंगो खोला दोभानमा बाँध बाँधेर साढे तीन कलो मटर लामो पेनस्टक पाइपमार्फत सड्दीबेंसीमा निर्मित वद्युत्गृहमा पानी ल गएको छ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०१६/१०/१४

चेपे खोलामा साढे ३४ मेगावाटका ४ आयोजना निर्माण प्र क्रियामा

काठमाडौं । गाेरखा र लमजुङकाे सीमा भएर बग्ने चेपे खोलामा करिब ३४ मेगावाटका ४ जल वद्युत आयोजना निर्माण प्र क्रियामा अगा ड बढाइएकाे छ । यहाँबाट उत्पादित वद्युतले जिल्लाकाे वद्युतिकरणमा महत्त्वपूर्ण भूमका खेल्ने अपेक्षा गरिएकाे छ ।

निर्माण प्र क्रिया सुरु गरिएका मध्ये २ आयोजना अध्ययनरत, एउटाले उत्पादन अनुमतिपत्र लन वद्युत वकास वभागमा आवेदन दिएको छ भने अर्को आयोजनाले उत्पादन अनुमति पाइसकेको छ । ९.५ मेगावाटको सुपर चेपे र ८.८३६ मेगावाटको दूधपोखरी चेपेकाे अध्ययन भइरहेकाे छ । यस्तै, ७ मेगावाटको चेपे खोलाका लाग उत्पादन अनुमतिपत्रकाे आवेदन परेकाे छ । ८.६३ मेगावाटको चेपे खोला निर्माण गर्ने उत्पादन अनुमतिपत्र जारी भइसकेकाे छ ।

रिड्दे लाइन इनर्जी कम्पनीले निर्माण गर्ने सुपर चेपेकाे वभागले २०७४ जेठ २२ गते अनुमतिपत्र दिएको थयो । दूधपोखरी हाइड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गर्ने दूधपोखरी चेपेकाे अध्ययन अनुमतिपत्र २०७४ का तक २१ गते अनुमति जारी गरेको थयो । चम्पावती हाइड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गर्ने ७ मेगावाटको चेपे खोलाकाे अध्ययन पूरा गरी उत्पादन अनुमतिपत्रकाे लाग आवेदन दिइएको छ । मंसर १६ गते उत्पादन अनुमतिपत्र जारी भएकाे ८.६३ मेगावाटको चेपेखोलाकाे स भल निर्माण सुरु भएकाे छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१४

काङ हाइड्रो पावरले १८ मेगावाटको मा थल्लो मैवाखोला निर्माण गर्ने

काठमाडौं । काङ हाइड्रो पावर कम्पनीले १७.८५ मेगावाटको मा थल्लो मैवाखोला जल वद्युत आयोजना निर्माण गर्ने भएको छ । कम्पनीले ताप्लेजुङ जिल्लाको मैवाखोलामा पहिचान भएको आयोजना अघि बढाउन लागेको हो ।

आयोजनाको मुख्य संरचनामध्ये बाँध क्षेत्र खोलाको बाँया कनारमा र बाँकी दाँया कनारमा रहने गरी डजाइन तयार पारिएको कम्पनीले जनाएको छ । कम्पनीका अनुसार मैवाखोला गाउँपा लकाको खुरिकुला र मेरिंदेन गाउँपा लकाको खुवागु गाउँमा निर्माण हुने बाँधबाट पानिकाे बहाव करिब ५.०२६ कलो मटर दुरीमा रहेको वद्युत गृहमा पुर्याइनेछ ।

वद्युतगृहमा ८.९२५ मेगावाटको २ वटा टवाईन जडान हुनेछ । टवाईन जो डएको २ वटा जेनेरेटर मार्फत वद्युत उत्पादन गरिनेछ । आयोजनाबाट २०८२ जेठ १० गतेदेखि वद्युत उत्पादन हुने प्रस्ताव गरिएको छ ।

आयोजनाबाट वार्षिक १११.२४ गगावाट घण्टा वद्युत उत्पादन हुनेछ । उत्पादीत वद्युत ५ कलो मटर दुरीमा रहेको नेपाल वद्युत प्रा धकरणको ढुंगेसाँघु सबस्टेसनमा जो डनेछ ।

आयोजना निर्माण प्र क्रया अघि बढाउन कम्पनीले वद्युत उत्पादन अनुमतिपत्रका ला ग वद्युत वकासमा आवेदन दिएको छ । कम्पनीले अनुमतिपत्र दिन वभागले आयोजना निर्माण तथा सञ्चालन गर्दा स्थानीय क्षेत्रमा भौतिक, सांस्कृतिक, आ र्थक एवं सामाजिक क्षेत्रमा पर्नसक्ने असरबारे सरोकारवालासँग रायसुझाव मागेको छ ।

वभागले सुचना जारी भएको मतिले ३५ दिन भन्ना आइपुग्ने गरी सरोकारवालासँग रायसुझाव मागेको हो । सरोकारवालाले आफुले दिने रायसुझाव वभाग वा कम्पनीको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ । सरोकारवालाको रायसुझावका आधारमा वभागले कम्पनीको नाममा वद्युत उत्पादन अनुमतिपत्र दिनेछ ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/१५

ट्रंकलाइनको समस्या समाधानमा कठिनाइ

काठमाडौं । वद्युत् प्रा धकरणले उद्योगी व्यवसायीलाई प्रयोग गर्न दिएको ट्रंक तथा डे डकेटेड लाइनको समस्या अझै समाधान हुन सकेको छैन । उद्योगी व्यवसायीलाई दिएको ट्रंक तथा डे डकेटेड लाइनबाट बक्यौता महसुल उठ्न नसकेपछि प्रा धकरणका ला ग गलाको पासो बनेको छ । प्रा धकरणको ट्रंक तथा डे डकेटेडको १० अर्बभन्दा बढी बक्यौता असुल गर्न बाँकी छ ।

ट्रंक तथा डे डकेटेड लाइनको बक्यौता महसुल उठाउन प्रा धकरण मन्त्रिपरिषद्ले गठन गरेको अध्ययन स मतिको प्रतिवेदनको पर्खाइमा रहेको प्रा धकरणका प्रवक्ता प्रबल अ धकारीले बताए । प्रा धकरणमा सहमतिका ला ग जाने वैकल्पिक बाटो हुँदाहुँदै सधैँ अदालतमा आएको भन्दै १४÷१५ वटा उद्योगको धमाधम रिट खारेज गरिसकेको छ । अझै करिब १५÷१६ उद्योगको मुद्दा वचाराधीन अवस्थामा रहेको हुन सक्ने प्रा धकरणले जनाएको छ । यी सबै उद्योग ट्रंक तथा डे डकेटेड लाइनको बक्यौता तिर्न आनाकानी गर्दै आएको प्रवक्ता अ धकारीले बताए ।

प्रा धकरणको वद्युत् महसुल संकलन वनियमावली २०७३ अनुसार दैनिक ६ घण्टा लोडसे डड भएको अवस्थामा २० घण्टाभन्दा बढी वद्युत् आपूर्ति लनेलाई डे डकेटेड भनी परिभाषित गरिएको छ । चरम लोडसे डडको बेलामा प्रा धकरणले निरन्तर वद्युत् आपूर्ति लने उद्योगलाई सामान्य महसुलभन्दा करिब ७० प्रतिशत बढी महसुल लएर वद्युत् प्रदान गरेको थयो । डे डकेटेड र ट्रंक लाइनबाट वद्युत् आपूर्ति लने उद्योगको संख्या २ सय ९८ रहेको प्रा धकरणको तथ्यांकमा उल्लेख छ ।

तीमध्ये १ सय ८५ ग्राहकले प्रा धकरणले तोकेकै महँगो शुल्क तिरिरहेका छन् । ट्रंक लाइन र डे डकेटेड लाइन प्रयोग गरेका बाँकी ५८ उद्योगले अतिरिक्त महसुल तिरेका छैनन् । यिनै उद्योगको समस्या समाधानका ला ग पुस २४ गते मन्त्रिपरिषद्ले स मति गठन गरेको छ । प्रा धकरणबाट ट्रंक तथा डे डकेटेड फडर प्रयोग गरेका उद्योगीहरूको बाँकी बक्यौता महसुलको समस्या समाधानका ला ग ऊर्जा स चवको दिनेश घि मरेको संयोजकत्वमा अध्ययन स मति गठन भएको आज करिब २० दिन भएको छ ।

एक वर्षभन्दा अघिदेखि उद्योगी र प्रा धकरणबीच दे खएको महसुल ववाद दे खएको हो । अदालतबाट पनि ववाद समाधान नभएपछि उद्योगीहरू उद्योग मन्त्रालय पुगेका हुन् ।

मन्त्रालयले दुबै पक्षको वस्तुतः अध्ययन गर्नेगरी उद्योग वा णज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय, ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालय र अर्थ मन्त्रालयको रहोबरमा समस्या समाधानका लागि अध्ययन समिति गठन गरेको हो । सो समितिले अझै प्रतिवेदन तयार पार्न नसकेको स्रोतले बताएको छ । तथापि, अध्ययन जारी रहेको बताइएको छ ।

अध्ययन समितिको संयोजकमा ऊर्जा सचिव दिनेश घिमिरे, सदस्यमा उद्योग मन्त्रालयकी सचिव यमकुमारी खतिवडा र अर्थ मन्त्रालयका सचिव राजन खनाल र नेपाल वद्युत् प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक रहेका छन् । समितिको सदस्य सचिवमा ऊर्जा मन्त्रालयका सहसचिव रहेका छन् ।

श्रोत : नागरिक, २०७६/१०/१५

सञ्चालक स मतिद्वारा नयाँ महसुल निर्धारण गर्न सफारिस

काठमाडौं - नेपाल वद्युत् प्रा धकरण सञ्चालक स मतिको बैठकले घरेलु उपभोक्ताले प्रयोग गर्ने वद्युत् महसुलको दर घटाउन सफारिस गरेको छ। प्रा धकरण सञ्चालक स मतिको गत आइतबार बसेको बैठकले समयसापेक्ष अनुसार वद्युत् महसुल निर्धारण गर्न लागेको हो।

सञ्चालक स मतिको बैठकले ० दे ख १० युनिटसम्मका प्रयोगकर्तालाई सबैभन्दा सस्तो मूल्यमा उपलब्ध गराउने निर्णय गरेको सञ्चालक स मतिका सदस्य चेतराज जोशीले स मतिको बैठकले सबैभन्दा कम वद्युत् उपयोग गर्ने घरधनीलाई सस्तो शुल्कमा वद्युत् उपलब्ध गराउने निर्णय गरेको बताए। '० दे ख १० युनिटसम्म वद्युत् प्रयोग गर्ने उपभोक्तालाई सस्तो दररेटमा वद्युत् उपलब्ध गराउने निर्णय भएको छ,' उनले भने, 'सा वकको महसुल दरमा अहिले २ दे ख ११ प्रतिशतसम्म घटाउने निर्णय भएको छ।' सञ्चालक स मतिका सदस्य जोशीले रातको समयमा वद्युत्तीय सवारीसाधन चार्ज गर्नका लागि पनि निकै सस्तो मूल्यमा बिजुली उपलब्ध गराइनेछ।

प्रा धकरण सञ्चालक स मतिले निर्धारण गरेको वद्युत् महसुल वद्युत् नियमन आयोगले स्वीकृत गरेपछि मात्रै कार्यान्वयनमा आउनेछ। सञ्चालक स मति सदस्य जोशीले प्र मयर ग्राहकको महसुल शुल्क पनि घट्ने दाबी गरे। प्रा धकरणले प्रतिमहिना ० दे ख १० युनिट, ११ दे ख २० युनिट, २१ दे ख ३० युनिट, ३१ दे ख ५० युनिट, ५१ दे ख एक सय युनिट, एक सय एकदे ख एक सय ५० युनिट, एक सय ५० दे ख दुई सय युनिट र दुई सयदे ख चार सय युनिटसम्म वद्युत् प्रयोग गर्नेहरूको समूह वर्गीकरण गरेर शुल्क निर्धारण गर्ने जनाएको छ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले ० दे ख १० युनिट बिजुली खपत गर्ने ग्राहकलाई सस्तो शुल्कमा बिजुली उपलब्ध गराउने तयारी गरेको बताए। 'मा सक १० युनिटभन्दा कम बिजुली खपत गर्ने ग्राहक संख्या सात लाखभन्दा बढी छ,' उनले भने, 'त्यस्ता ग्राहकलाई सबैभन्दा सस्तो दरमा बिजुली उपलब्ध गराउने तयारी गरिरहेका छौं।' ११ युनिटदे ख २० युनिटभन्दा प्रयोग गर्नेको संख्या १७ लाख छ। ० दे ख १० युनिटसम्म प्रयोग गर्नेलाई सबैभन्दा सस्तो दर र त्यसपछि प्रयोगका आधारमा शुल्क लड्ने उनको भनाइ छ।

प्रा धकरणले हाल मा सक २० युनिटसम्म बिजुली खपत गर्ने ग्राहकबाट प्रतियुनिट तीन रुपैयाँ र सेवा शुल्कबापत ३० रुपैयाँ लैदा आएको छ। मा सक चार सय युनिटसम्म खपत गर्ने ग्राहकबाट प्रतियुनिट १२ रुपैयाँ र सेवा शुल्कबापत एक सय ५० रुपैयाँ लन्छ। प्रा धकरणले एम्पियर बढेसँगै सेवासुल्क पनि बढ्दै जाने जनाएको छ।

प्रा धकरणले खपतको आकारअनुसार घटीमा प्रतियुनिट न्यूनतम तीन रुपैयाँदेखि अधिकतम १३ रुपैयाँसम्म महसुल तोकेको छ। प्रा धकरणका अनुसार प्रतियुनिट १३ रुपैयाँभन्दा धेरै महसुल शुल्क लन पाइँदैन। प्रा धकरणका अनुसार सहरमा भन्दा ग्रामीण भेगमा बिजुली महसुल केही कम छ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१५

जल वद्युतमा सु वधा, वनियोजित रकम भुक्तानी दिन पनि सरकारका सर्तै सर्त

काठमाडौं । समयमै वद्युत उत्पादन गरेर राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा योगदान पुर्याउने निजी क्षेत्रलाई वद्युत खरिद बिक्री दरमा दिने भनिएको सु वधा (पोस्टेड दर) प्रदानको प्रक्रिया अगाडि बढाइएको छ ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्रालयले नेपाल वद्युत प्राधकरणलाई पत्र लेखी उल्लेखित सु वधा प्रदान गर्न निर्देशन दिएको हो । गत पुस ७ गते मन्त्रालयले दोस्रो चौमासकमा वनियोजित ५० करोड रुपैयाँ एकमुष्ठ निकास पठाउन आर्थिक प्रशासन महाशाखालाई निर्देश गरेको छ ।

‘निजी क्षेत्रबाट निर्माणाधीन जल वद्युत आयोजनालाई प्रदान गरिने सु वधा सम्बन्धी कार्यवध, २०६८’ अनुसार १९ आयोजनालाई सूचीकृत दर (पोस्टेड रेट) भुक्तानी गर्ने बारे पुस ४ गते निर्णय गरिएको थियो । सोही निर्णयका आधारमा मन्त्रालयले आर्थिक प्रशासन महाशाखालाई ७ गते निकास पठाउन पत्र काटेको उल्लेख छ ।

सु वधा प्रदान गर्दा हालसम्म भुक्तानी नपाएकालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने, रोयल्टी बापतको रकम कटाउने लगायत प्रावधान राखिएको छ । यस्तै, रोयल्टी गणना गर्दा प्राधकरणले सम्बन्धित प्रवर्द्धकलाई गरेको पछिल्लो भुक्तानीसम्मको रकमलाई आधार मान्न पनि मन्त्रालयले निर्देश गरेको छ ।

मन्त्रालयले सु वधा दिनुपर्ने १९ आयोजना उल्लेख गरे पनि स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूको संस्था नेपाल (इपान) ले १ सय ३ मेगावाटका २० आयोजना सूचीमा राखेको छ । २०६२ असार १ गतेदेखि २०७५ चैत २२ गतेसम्म वद्युत उत्पादन गरी प्रणालीमा जोडेका आयोजनाले सु वधा मागेका छन् ।

देशमा चर्को लोडसे डडका बेला सरकारले छिटो वद्युत उत्पादन गरेर प्रणालीमा योगदान पुर्याउने प्रवद्धकलाई वद्युत खरिदमा पोस्टेड दर (हिँउँदमा ८.४० रुपैयाँ र बर्खांमा ४.८० रुपैयाँ) दिने घोषणा गरेको थयो । तर, सरकारी घोषणा व्यवहारमा कार्यान्वयन भइरहेको छैन ।

नेपाल सरकार

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय

{ २०७१-२०१५/१६
२०७१-२०१५/१६

फ्याक्स : ९७७-१-४२९५५१०
सिंहदरबार, काठमाडौं

प.सं.: ०७६/७७ (अ. तथा आ. प्र. शाखा)

ब.नं.: ६८२

मिति: २०७६/१/१७

विषय: सूचिकृत दर (Posted Rate) वापतको भुक्तानी सम्बन्धमा ।

श्री नेपाल विद्युत प्राधिकरण,
रत्नपार्क, काठमाडौं ।

“निजी क्षेत्रबाट निर्माणधीन जलविद्युत आयोजनालाई प्रदान गरिने सुविधा सम्बन्धी कार्यविधि, २०६८” अनुसार सूचिकृत दर (Posted Rate) उपलब्ध गराउन चालु आ. व. २०७६।७७ को व.उ.शि.नं. ३०८०००११ चालु खर्च शीर्षक २६४१३ मा विनियोजित रकम देहाय बमोजिमको विधि अपनाई १९ वटा जलविद्युत आयोजनाहरूलाई भुक्तानी गर्न ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय (सचिबस्तर) को मिति २०७६।१।१४ को निर्णयानुसार अनुरोध छ ।

सूचिकृत दर वापतको भुक्तानी सम्बन्धमा

- (१) हालसम्म भुक्तानी नपाएका प्रवर्द्धकहरूलाई प्राथमिकता दिई एउटै समय विन्दुसम्मको लागि सबै प्रवर्द्धकलाई भुक्तानी हुने व्यवस्था गर्ने ।
- (२) उक्त भुक्तानी गर्दा विद्युत ऐन, २०४९ अनुसारको रोयल्टी वापतको रकम कट्टा गरी भुक्तानी दिने ।
- (३) रोयल्टी गणना गर्दा नेपाल विद्युत प्राधिकरणले सम्बन्धित प्रवर्द्धकलाई गरेको पछिल्लो पटकको भुक्तानी सम्मको रकमलाई आधार बनाउने ।
- (४) उपरोक्त अनुसार प्रवर्द्धकबाट कटाउनु पर्ने रोयल्टी रकमको लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणले विद्युत विकास विभागसँग आवश्यक समन्वय गर्ने ।
- (५) नेपाल विद्युत प्राधिकरणले भुक्तानीको विस्तृत विवरण मन्त्रालय र विद्युत विकास विभागलाई उपलब्ध गराउने ।
- (६) सम्बन्धित प्रवर्द्धकलाई भुक्तानी गरेको खुल्ने कागज प्रमाणको लगत नेपाल विद्युत प्राधिकरणले सुरक्षित राख्ने ।

(राजु महर्जन)

सि.डि.ड.

बोधार्थ:

श्री विद्युत विकास विभाग, सानो गोचरन, काठमाडौं ।

श्री आर्थिक प्रशासन शाखा, ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिंचाइ मन्त्रालय (विद्यमान Posted दर उपलब्ध गराउने प्रयोजनको लागि चालु आ. व. २०७६।७७ को व.उ.शि.नं. ३०८०००११ चालु खर्च शीर्षक २६४१३ को दोस्रो चौमासिकमा विनियोजित रु. ५० करोड मिति २०७६।१।७ को निर्णयानुसार नेपाल विद्युत प्राधिकरणलाई एकमुष्ट निकास पठाउनु हुन अनुरोध छ ।) ।

o/c

यसबीचमा केही आयोजनाका प्रवर्द्धकले सर्वोच्च अदालतमा मुद्दा दायरी गरी जितेर सु वधा लएका

छन् । अदालत नजाने र सरकारकै निर्णय कार्यान्वयन हुने पर्खाइमा बसेका प्रवर्द्धकहरू भने सुवधाका लागि मन्त्रालय धाउँदा-धाउँदा हैरान भएका छन् ।

सरकारले गत आर्थिक वर्षसम्म १८ आयोजनाका प्रवर्द्धकलाई दामासाहीले ५० करोड रुपैयाँ बाँडेको थियो । यसबापत ऊर्जा मन्त्री र उनको पार्टीलाई ५ करोड रुपैयाँ घुस बुझाउनु परेको उनीहरूले गुनासो गरेका थिए ।

ऊर्जा, जलस्रोत तथा सँचाइ मन्त्री वर्षमान पुनले सुवधा दिने मीठो भाषा बोल्ने र घुमाउरो तरिकाले घुस माग्ने गरेको पनि प्रवर्द्धकहरू बताउँछन् । 'चालू आवमा पनि सुवधा लन मन्त्री तथा प्राधकरण व्यवस्थापनलाई कति रकम छुट्याउनुपर्ने हो थाहा छैन,' एक प्रवर्द्धकले गुनासो गरे ।

निर्देशन दिइसकेको हुँदा रकम निकासको क्रममा रहेको मन्त्रालय नीति महाशाखाका सहसचिव तथा प्रवक्ता प्रवणराज अर्यालले बताए । 'मन्त्रालयमा समस्या छैन, आवश्यक ववरण तथा प्रवधानसहित प्राधकरणलाई पत्र पठाइएको छ,' उनले भने, 'प्राधकरणले कहिले कसरी वतरण गर्छ उसको कुरा भयो ।'

मन्त्रालयले रकम निकास गरेको भने पनि आंशकमात्र प्राप्त भएको प्राधकरणका प्रवक्ता प्रबल अधिकारीले बताए । 'यसअघि पाइसकेकालाई कम प्राथमिकता दिनु भन्ने पत्र आएको छ,' उनले भने, '२५ करोड रुपैयाँमात्र प्राप्त भएको सुनिएको छ, पूरै आएपछि बाँड्ने वा आएको जति बाँड्ने भन्ने व्यवस्थापनले निर्णय गर्ला ।'

अझ सरकारले २०७०/७१ को बजेट भाषणमा २०८०/८१ सम्म वद्व्युत उत्पादन गरेर प्रणालीमा थप्ने प्रवर्द्धकलाई ५० लाख रुपैयाँ भ्याट छुट दिने घोषणा गरेको थियो । यसको अहिलेसम्म कार्यान्वयन हुन सकेको छैन । सरकारले प्रतिबद्धता पूरा नगरेको भन्दै निजी क्षेत्र लामो समयदेखि आन्दोलित छ ।

मुआब्जामै रुमल्लिए कर्णालीका ठूला आयोजना

(सुर्खेत) — भेरी बबई डाइभर्सन, मा थल्लो कर्णाली, मध्यपहाडी राजमार्गलगायत राष्ट्रिय गौरवका आयोजना मुआब्जा ववादमै रुमल्लिएका छन्। मुआब्जा ववादकै कारण कर्णालीका ३ ठूला आयोजना निर्माणले गति लन सकेको छैन। ss

सुर्खेतको भेरी बबई डाइभर्सन बहुउद्देश्यीय आयोजनाले भेरीगंगा, गुर्भाकोट र लेकबेंसी नगरपालिकाको ३३ हेक्टर जमनको मुआब्जा स्थानीयलाई दिनुपर्नेछ। झन्डै ३३ अर्ब १९ करोड रुपैयाँ लागतमा बन्दै गरेको आयोजना लामो समयदेखि मुआब्जा ववादले रोकेको छ। आयोजना बन्दै स्थलमा नम्बरी र ऐलानी गरी २ प्रकारका जमन रहेको आयोजना कार्यालयका सूचना अधिकारी कृष्णप्रसाद उपाध्यायले जानकारी दिए। ६० कता लालपुरजा हुने व्यक्तिका हुनु भन्ने १ सय १५ कतामा फल्डबुक र सार्वजनिक जग्गा ओगटेका जग्गाधनी छन्। 'ऐलानी जग्गाबारे मन्त्रिपरिषद्को निर्णय कुरेका छौं,' उनले भने, 'मुआब्जा वतरणको काम क्याबिनेटको निर्णयपछि मात्र सम्भव छ।' अधग्रहण गर्ने जग्गामा करिब ३५ करोड रुपैयाँ जग्गाधनीलाई दिनुपर्ने उनले जनाए।

अहिलेसम्म आयोजनाले लालपुरजा भएका ४० कताका जग्गाधनीलाई ११ करोड रुपैयाँ भुक्तानी दिइसकेको छ। अझै २० कता लालपुरजा भएका जग्गाधनीलाई दिन बाँकी रहेको उपाध्यायले बताए। आयोजनाले लालपुरजा नहुनेलाई पनि २ लाख ५० हजार रुपैयाँ प्रति कता मुआब्जा दिने तयारी गरेको छ।

गत महिना स्थानीयले चल्तीको दरभन्दा आधा कम मूल्य तोकेको भन्दै जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा धर्ना दिएका थिए। चतबुङ्दो मुआब्जा नदिइए आयोजनाको काम अवरुद्ध गर्ने स्थानीयको चेतावनी छ। चनियाँ निर्माण कम्पनी ग्वाइडड युन्टिन र नेपालको रमण निर्माण जेभीले ६ अर्ब १६ करोड रुपैयाँमा कामको जिम्मा लएको छ। सरकारले जति छिटो मुआब्जा ववाद मलाउन सक्यो त्यति नै आयोजना छिटो सक्ने कम्पनीका प्रतिनिधि पवन महतोले जनाए। सम्बद्ध आयोजनालाई स्थानीयलाई मर्का नपर्ने गरी मुआब्जा वतरण गर्न अनुरोध गरिएको प्रजास वसन्त अधिकारीले बताए। 'लालपुरजा भएको, ऐलानी र सार्वजनिक जमनमा स्थानीय बसिरहेका छन्,' उनले भने, 'वर्षौंदेखि जग्गाको उपभोग गरिरहेका बासन्दाको हितमै मुआब्जा वतरण गरिनेछ।'

अपर कर्णालीमा १० वर्षदेखि ववाद

सरकारले सन् २००८ मा भारतीय कम्पनी जीएमआरलाई सर्भेक्षण अनुमति दिएसँगै ववादित बनेको अपर कर्णाली आयोजना पनि मुआब्जा वतरणमै अल्झिएको छ। प्रभा वत क्षेत्रका ४ सय २६ घरधुरीले मुआब्जा पाउनुपर्ने भए पनि अहिलेसम्म १ सय ६४ परिवारलाई मात्र वतरण गरिएको छ।

आयोजनाले ४८.५९ हेक्टर ज मन् ओगटेको भए पनि अहिलेसम्म ७.४० हेक्टरको मुआब्जा मात्र दिएको हो। आयोजनाले प्रत्येक वर्ष मुआब्जा दिने मति तोके पनि अन्तिम अवस्थामा रद्द गर्ने गरेको स्थानीय तिलक शाहीले गुनासो गरे। आयोजनाले उनको २३ रोपनी ज मन् ओगटेको छ। 'वर्षौंदे ख मुआब्जाको आश देखाइरहेका छन्,' उनले भने, 'तर अहिलेसम्म पाइएन।' ३ वर्षअघि आयोजनाले गरेको सम्झौता अब आफूहरूले नमान्ने उनको भनाइ छ। जग्गाको मूल्य बढे पनि पुरानै रकम दिन खोजिएको उनले बताए।

स्थानीय क्षेत्र शाही, जनक शाही र डल्ली थापाको पनि धेरै जग्गा आयोजनाले ओगटेको छ। 'पहिलो कस्ता वतरण गर्दा हाम्रो नाम पारिएन,' थापाले भने, 'अब कहिले वतरण गर्ने भन्नेमा कर्मचारी नै अन्यायमा छन्।' अहिले कार्यालयमा सहयोगीबाहेक अन्य कर्मचारी नहुने उनको भनाइ छ। ०७४ सालमा पहिलो कस्ताबापत आयोजनाले १३ करोड ६२ लाख रुपैयाँ बाँडेको थियो। ०७४ असार मसान्त भन्दा प्रभा वत क्षेत्रको जग्गा खरिद गर्ने सम्झौता भए पनि हालसम्म १५ प्रतिशत मात्रै ज मन् कनिएको छ। आयोजनाले ४८.५९ हेक्टर निजी र २६७.१७ हेक्टर सरकारी ज मन् उपयोग गर्न पाउने गरी सम्झौता गरेको आठबीस-१ का वडाध्यक्ष प्रभा सिंह वकले बताए। १२ वर्षदेखि माथिल्लो कर्णाली आयोजना जिएमआरको कब्जामा रहेको उनको आरोप छ।

मध्यपहाडी पनि अलमलमै मध्यहाडी (पुष्पलाल) राजमार्ग पनि लामो समयदेखि मुआब्जा वतरणको अलमलमै छ। लामो समयसम्म ह्याक खुल्ने वषयमा ववादमा परेको मध्यपहाडीमा अहिले मुआब्जा वतरणको समस्या देखिएको छ। मुआब्जाकै कारण दैलेख खण्डको रावतकोटदेखि लोहोरेसम्मको ३० किलोमिटर क्षेत्रमा काम अघि बढ्न नसकेको आयोजनाले जनाएको छ। प्रभा वत क्षेत्रका बासन्दाको फाइल उठाइसकेको आयोजनाका इन्जिनियर तुलाराम शर्माले जानकारी दिए। 'प्रभा वत क्षेत्रका घरको मूल्यांकन गरेर मात्र मुआब्जा दिने भएका छौं,' उनले भने, 'मुआब्जाको काम सकेपछि निर्माणको ठेक्का खुल्नेछ।'

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१६

जल वद्युत आयोजना समस्यामा भएकाले सेयर मूल्य १०० भन्दा तल झरेको हो: धतोपत्र बोर्डका अध्यक्ष भीष्मराज ढुंगानासंगको वार्ता

नेपाल राष्ट्र बैंकमा ३० वर्ष सेवापछि गत जेठमा कार्यकारी निर्देशकबाट अवकाश पाएका भीष्मराज ढुंगाना नेपाल धतोपत्र बोर्डको अध्यक्ष नियुक्त भएका छन् । २०४२ सालमा सहायकका रूपमा राष्ट्रिय वा राज्य बैंकबाट वतीय क्षेत्रमा प्रवेश गरेका ढुंगाना २०४६ मा अधिकृतका रूपमा राष्ट्र बैंक प्रवेश गरेका थिए । करिब ७ वर्ष राष्ट्र बैंकको कार्यकारी निर्देशक भएर काम गरेका उनले अध्यक्ष नियुक्त हुनुअघि केही समय वज्र सञ्चालकको रूपमा बोर्डमा काम गरे । ढुंगाना बोर्डको अध्यक्ष हुने बेलादेखि नै नेपाल स्टक एक्सचेन्ज (नेप्से) उकालो लागेको छ । त्रिभुवन वशव वद्यालयबाट अर्थशास्त्रमा स्नातकोत्तर तथा बेलायतको युनिभर्सिटी अफ लंकनसायर एन्ड हम्बरसाइडबाट एमबीए ढुंगानाको आगमनसँगै धतोपत्र बजारले कस्तो गति समाउला भन्ने लगानीकर्तामा चासो छ । फरक-फरक नियामक निकाय र सरकारको नीतिगत एकाकीपनले पल्लिएको नेपालको पुँजी बजारको विकास र प्रवर्द्धनमा केन्द्रित रही ढुंगानासँग क्यापिटलका कमला अर्यालले गरेको कुराकानी :

कठिन परिस्थितिमा अध्यक्ष बन्नुभएको छ । यो अवस्थाबाट सेयर बजारको विकासका लागि तपाईंले चाल्ने कदम के हुन्छ ?

बोर्डले मुख्यगरी वस्तु बजार (कमोडिटी मार्केट) र धतोपत्र बजार (सेक्युरिटी मार्केट) लाई हेर्छ । अझै धतोपत्र बजार पनि त्यति विकसित भइसकेको अवस्था होइन । कनक, भर्खर-भर्खरै धतोपत्रका नयाँ उपकरण कारोबार हुन थालेको स्थिति छ । पहिले सेयरको मात्रै कारोबार हुने गरेकामा अब वस्तुको ऋणपत्र (डिबेन्चर) को कारोबार सुरु भएको छ । त्यसमा पनि कर्पोरेट डिबेन्चर र सरकारी डिबेन्चर सुरु भएको छ । सामूहिक लगानी कोषको पनि कारोबार सुरु भइसकेको छ । अहिले नेप्सेमा कारोबार भएका धतोपत्रका उपकरण यिनै हुन् ।

वस्तु बजारका लागि अझै बोर्डले कारोबार स्थलकै लागि अनुमति दिएको छैन । वस्तु बजार वनिमय गर्न अनुमतिका लागि निवेदन लिएर पनि स्वीकृति दिएर कारोबार गर्ने स्थितिमा पुग्नु पहिलो काम हो । पुँजी बजारलाई थप वस्तु बजारमा नियमित कारोबार हुने वातावरण बनाउन बोर्डले आगामी दिनमा अझ बढी काम गर्नुपर्नेछ । बोर्डले बजारलाई सहयोग मात्रै गर्ने हो । कारोबार हुँदा देखिएका समस्या पहिचान गरी कारोबारलाई पारदर्शी बनाउन भूमिका खेल्ने

हो । भर्खरै आएकाले बोर्डका समष्टिगत कामको मूल्यांकन गरी प्राथमिकताका आधारमा 'रुटिङ' बनाएरै काम गर्छौं ।

नेपालमा प्रधानमन्त्री, अर्थमन्त्री, गभर्नरले बोलेको कुराले पनि बजार प्रभावत भएको पाइन्छ । उहाँहरूले सेयर बजारबारे बोल्नेबि तर्क बढ्ने या घट्ने हुन्छ । त्यस्तै, त्रैमा सक वा अर्धवार्षिक वा वार्षिक 'क्लोजिङ' को बेलामा पनि बजार प्रभावत हुन्छ भन्ने गरिन्छ ।

पुँजी बजार खस्किएर तल्लो 'रेन्ज' मा पुगेर केही माथ जान थालेको छ । बजार सरकार वरुद्ध छ भन्ने सन्देश गएको छ । अहिले लगानीकर्तामा देखाएको निराशाको मनोबल चर्न बोर्डले कस्तो भूमिका खेल्छ ?

लगानीकर्ताले गरेको लगानीबाट केही न केही प्रतिफल पाउनुपर्छ । लगानीकर्ताले बजारमा लगानी गरेर प्रतिफल पाउन सकेनन् भने बजारप्रति आकर्षण हुँदैन । लगानीकर्ताले धेरै प्रतिफलको आशा पनि गर्नु हुँदैन र ज्यादै थोरै वा प्रतिफल नै नपाउने परिस्थिति पनि बन्नु हुँदैन । सामान्य तर स्थिर खालको प्रतिफल लगानीकर्ताले पाइरहने वातावरण हुनुपर्छ । यसले मात्रै बजार दीर्घकालीन रूपमा स्थायी हुन्छ र बढ्दै जान्छ । नेपालमा प्रधानमन्त्री, अर्थमन्त्री, गभर्नरले बोलेको कुराले पनि बजार प्रभावत भएको पाइन्छ । उहाँहरूले सेयर बजारबारे बोल्नेबि तर्क बढ्ने या घट्ने हुन्छ । त्यस्तै, त्रैमा सक वा अर्धवार्षिक वा वार्षिक 'क्लोजिङ' को बेलामा पनि बजार प्रभावत हुन्छ भन्ने गरिन्छ । तर, सामान्यतया क्लोजिङले खासै फरक पार्छजस्तो लाग्दैन ।

सेयरमा लगानी गर्दा आफूले वचार गरेर र सम्बन्धित कम्पनीका तथ्यलाई हेरेर गर्न सके पछुताउने अवस्था आउँदैन । अर्को व्यक्तिले भनेको वा हल्लाका भरमा लगानी गर्दा धेरै समस्या आउने गरेको छ । आफूले विश्लेषण गरेर लगानी गरे बजारबाट घाटा खानुपर्ने अवस्था हुँदैन कनभने राम्रोसँग अध्ययन गर्ने र वास्तविक तथ्य केलाउने व्यक्तिले घटेको बजारबाट पनि फाइदा लइरहेको हुन्छ । लगानीकर्तामा पुँजी बजारसम्बन्धी साक्षरता कम छ ।

त्यसैले पुँजी बजारबारे बुझाउन आवश्यक छ । कुन कम्पनीको सेयर कति जाँदा के-के कुरा हेरेर जानुपर्छ भन्ने कुराको ज्ञान लगानीकर्तामा भराइदिनुपर्छ । त्यसपछि मात्र कुनै पनि लगानीकर्तामा निराशाको अवस्था सर्जना हुँदैन । बोर्डले पनि बजारलाई उचित नियमन गरेर जानुपर्छ । नियमनकारी निकायले बजारमा प्रवेश गर्ने जोहीकोहीले निश्चित कसको प्रतिफल प्राप्त गर्न सक्ने वातावरण भने बनाइदिनुपर्छ ।

खुला कारोबार भन्दाभन्दै पनि धेरै जल वद्युत् कम्पनीको सेयर मूल्य अंकित मूल्यभन्दा निकै तल झरिसकेको छ । कतिपय बैंकका सेयर मूल्य पनि अंकित मूल्यकै हाराहारी छन् । पछिल्लो समयमा बजार बढ्दा पनि खासै सुधार हुन सकेको छैन । लगानीकर्ताको मनोबल वा अन्य संरचनागत समस्याले यस्तो भएको होला ? यस्ता समस्या कसरी समाधान गर्नुहुन्छ ?

हामीले जल वद्युत् कम्पनीको सेयर प्रति कता १०० रुपैयाँमै जारी गर्न लगायौं । अहिले आएर ५०.६० रुपैयाँमा झर्यो । वास्तवमा त्यतिखेरै ती कम्पनीको मूल्य १०० रुपैयाँमै जानुपर्ने थियो कथएन ? १०० रुपैयाँमै निष्कासन गर्ने अवस्था नआईकन नै निष्कासन भयो क ? यस्ता कुरालाई बोर्डले हेर्नुपर्ने हुन्छ । जल वद्युत् आयोजनामा समस्या छन् । अहिले वद्युत् नियमन आयोग बनेर क्रयाशील रहेकाले आयोगसँग समन्वय गरेर कसरी जाने भनेर बोर्डले छलफल गर्दै छ । बजारलाई अस्थिर बनाउनु हुँदैन ।

आगामी दिनमा बजारलाई स्थायित्व दिने भनेरै सम्बन्धित सरोकारवाला र नियामक निकायसँग बसेर छलफल गरी बोर्ड अघि बढ्छ । लगानीकर्ताले सधैं सेयरमा लगानी गरेपछि त्यो कम्पनी डुब्यो भने मेरो कति पैसा फर्ता हुन्छ भन्ने कुरा हेर्नुपर्छ । लगानीकर्ताले लगानी गर्दा कम्पनीको कताबी मूल्य (नेटवर्थ) कति छ भनेर हेर्नुपर्छ । त्यस्तो सेयर खरिद गरेको कम्पनीले भव्यमा कति प्रतिफल दिन्छ ? त्यसको प्रतिफलका आधारमा 'अन्डर भ्यालु' सेयर हो क र 'ओभर भ्यालुड' सेयर हो, हेर्नुपर्छ । त्यसपछि त्यो कम्पनीले दिने प्रतिफलको प्रक्षेपण कस्तो छ र वगतका प्रक्षेपण तथा वास्तवकता कतको मेल खान्छजस्ता कुरालाई सेयर खरिदकर्ताले केलाउनुपर्छ ।

भव्यको अपेक्षा-आशा (फ्युचर एक्स्पेक्टेसन) र वगतका वास्तवकतामा मेल खाएको स्थिति र सेयर कन्न ठीक छ भन्ने लागेमा त्यस्तो सेयर खरिद गर्नु राम्रो हुन्छ । जथाभावी वा बिनाअध्ययन वा कसैको लहैलहैमा लागेर सेयर कन्यो भने समस्या हुन सक्छ । बजार बढेर १८८१ सूचक कन पुग्यो त ? यस्तो खालको उतारचढाव बजारमा हुनु हुँदैन । बजार बढ्ने हुँदैन भन्न खोजेको होइन । तर, बजार बढ्नु वा घट्नुका पछाड वास्तवक तथ्य हुनैपर्छ ।

हामीले जल वद्युत् कम्पनीको सेयर प्रति कता १०० रुपैयाँमै जारी गर्न लगायौं । अहिले आएर ५०.६० रुपैयाँमा झर्यो । वास्तवमा त्यतिखेरै ती कम्पनीको मूल्य १०० रुपैयाँमै जानुपर्ने थियो कथएन ? १०० रुपैयाँमै निष्कासन गर्ने अवस्था नआईकन नै निष्कासन भयो क ? यस्ता कुरालाई बोर्डले हेर्नुपर्ने हुन्छ । जल वद्युत् आयोजनामा समस्या छन् ।

धेरै कम्पनी (जीवन तथा निर्जीवन बिमा, पूर्वाधार, पुनर्बिमा) ले सर्वसाधारणमा ठूलो रकमको सेयर (आईपीओ) बिक्री गर्दै छन् । सुस्ताएर उठ्ने को ससमा रहेको अहिलेको बजार फेरि प्रभावत होला नि ? बोर्डले नयाँ सेयर आउने समय र बजारको अवस्थालाई कसरी व्यवस्थित बनाउँछ ?

लगानीकर्ताले त्यहाँ मेरो प्रतिफल छ भन्ने भयो भने लगानी गर्छन् । अहिले सेयर धेरै या थोरै निष्कासन भयो भन्ने कुरै होइन । राम्रो कम्पनीका सेयर निष्कासन गर्दा बजारमा सेयरको कनबेच नहुने भन्ने कुरा हुँदैन । अहिले कुल गार्हस्थ उत्पादन (जीडीपी) सँगको तुलनामा बजार पुँजीकरण ५० प्रतिशतभन्दा तल छ । यो अनुपात ७०/८० प्रतिशतसम्म पुर्याउँदा कुनै समस्या हुँदैन । अझै बजारले जीडीपीको ३०/४० प्रतिशत बजार पुँजीकरण हुने गरी भएको निष्कासनलाई थेग्न सक्छ । त्यसैले सेयर बढी र घटीभन्दा पनि सेयर खरिद गर्ने कम्पनी सक्षम र अक्षम भन्ने कुरा हेर्नुपर्छ ।

बोर्डले पनि सेयर निष्कासक कम्पनीको क्षमता जाँच्नुपर्छ । बजारमा जानेबित्तै वशवास गुमाउने स्थिति आउनेदेखे सार्वजनिक निष्कासन रोक्नुपर्छ । त्यसका लागि कानुनी समस्या छन् भने त्यसको संशोधन हुनुपर्छ । अहिले कम्पनी ऐनले 'डस्काउन्ट' मा सेयर निष्कासन गर्न दिँदैन । बढी मूल्य (प्रमयम) मा निष्कासन गर्न पनि कताबी मूल्य प्रणाली मात्रै प्रयोगमा छ । त्यसैले नमलेका वषयमा पुनरावलोकन गरेर बजारमैत्री बनाउने र 'बुक बिल्डिङ' प्रक्रियामा जान सक्यो भने बजारमा सेयरको मूल्य वास्तविक हुन आउँछ । त्यसका लागि बोर्डले क्रयाशीलता देखाउँछ ।

सेयर बजारकै सूचीकृत नभएका सेयरको कारोबार गर्न प्रयोगमा भएको 'ओटिसी (ओभर द काउन्टर)' कारोबार र सरकारी तथा बैंक-वत्तीय संस्थाका ऋणपत्रको कारोबारले प्राथमिकता पाउन सकेको छैन । यसको कारोबारका लागि बोर्डको भूमिका के हुन्छ ?

धनोपत्रका सबै प्रकृतिका कारोबारका लागि बोर्डले प्रणाली बनाइदिने हो । ऋणपत्रको कारोबार गर्न दोस्रो बजार खुला छ । तर, दोस्रो बजार खुला भए पनि त्यहाँ कनबेचको संयन्त्रले राम्रोसंग काम गरिरहेको छैन । वशवभरि नै ऋणपत्रको कारोबार गर्दा आफ्नो ऋणपत्रको मूल्य तोकेर कतिमा दिन्छौं भनेर 'अफर' गर्ने प्रचलन छ । बजारमा त्यो ऋणपत्रको मूल्य कति छ ? बजारको भन्दा त्यसको ब्याजदर राम्रो रहेछ भने त्यो 'प्रमयम' मा बिक्री हुन्छ । बजारको भन्दा ब्याजदर कम रहेछ भने त्यो डस्काउन्टमा बिक्री हुन्छ ।

खरिदकर्ताले आफू अनुकूल मूल्य 'कोड' गर्छन्, सबैभन्दा बढी मूल्य कोड गर्नेलाई बिक्री गरिन्छ । त्यस्तो खालको संयन्त्र नेपालमा तयार भएको छैन । उच्च र कम मूल्य भए पनि कुनै मतलब छैन । त्यसैले ऋणपत्रको कारोबार सहज रूपमा गर्न राम्रो 'प्लेटफर्म' बनाउन बोर्डले काम गर्छ ।

तपाईं लामो समय एउटा नियमनकारी निकायमा काम गरेर अर्को नियमनकारी निकायमा आउनुभएको छ । एउटा नियामकले जारी गर्ने निर्देशन अर्कोलाई अष्टेरो हुने र त्यसले बजारसमेत प्रभावित हुने गरेको छ । नियामकीय समन्वय कायम गर्दै बजार प्रभावित हुनबाट रोक्ने कुनै संयन्त्र प्रयोग गर्नुहुन्छ क ?

हामीकहाँ व भन्न नियमनकारी निकाय छन् । अर्थ मन्त्रालय छ । मन्त्रालय आफैमा एउटा नियमनकारी निकाय हो । त्यसपछि राष्ट्र बैंक, धतोपत्र बोर्ड, बिमा समिति, नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण, वद्युत् नियमन आयोगस्ता क्षेत्रगत व भन्न नियमनकारी निकाय छन् । यी सबै निकायका काम गर्ने क्षेत्र र तरिका आ-आफ्ना छन् । तर, ती क्षेत्रका कम्पनीहरू सूचीकृत भएर दोस्रो बजारमा कारोबार भएकाले धतोपत्र बोर्डले सबै क्षेत्रलाई हेर्नुपर्ने हुन्छ । त्यस्तो बेला एउटा क्षेत्रको निर्णयले बजार प्रभावित हुने गर्छ ।

वशेषगरी अर्थ मन्त्रालय, राष्ट्र बैंक र बिमा समितिका कतिपय निर्णयले तत्कालै सेयर बजारमा प्रभाव जमाउने गर्छ । यस्तो अवस्थामा सबै नियमनकारी निकाय मलेर छलफलमार्फत समस्याको समाधान खोज्नुपर्छ । त्यसका लागि अर्थ मन्त्रालयमा अर्थमन्त्रीको संयोजकत्वमा उच्चस्तरीय वतीय क्षेत्र समन्वय समिति छ । अहिले त्यस्तो स्थितिमा अर्थ मन्त्रालयले समन्वय गरिरहेको छ ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१६

काबेली 'बी'-१ क्यासकेडमा २ बैकको १ अर्ब ४० करोड लगानी

काठमाडौं । ताप्लेजुड र पाँचथरको सीमामा निर्माण हुने ९.९४ मेगावाटको काबेली 'बी' १ क्यासकेड जल वद्युत आयोजनामा दुई बैकले १ अर्ब ४० करोड रुपैयाँ ऋण लगानी गर्ने भएका छन् । अरुण भ्याली हाइड्रो पावर कम्पनीले निर्माण गर्ने आयोजनामा बैंक अफ काठमाडौंको अगुवाई तथा कुमारी बैककाे लगानी हुनेछ ।

आयोजनामा कूल लागतकाे ७० प्रतिशत ऋण लगानी हुने गरी सम्झौता भएकाे कम्पनीका कार्यकारी अध्यक्ष रमेशप्रसाद न्याैपानेले बताए । उनका अनुसार आयोजनामा ३० प्रतिशत स्वपूजी लगानी छ । २ अर्ब रुपैयाँ लागत अनुमान गरिएको आयोजनाको आगामी फागुन १ गतेदेखि सभल संरचनाको काम सुरु गर्ने तयार छ ।

यो आयोजना २५ मेगावाटको काबेली 'बी'-१ को क्यासकेड हो । काबेली 'बी'-१ बाट वद्युत उत्पादन भएर निस्कने पानीको उपयोग गरी क्यासकेड आयोजना निर्माण गर्न लाएको छ । आयोजनाको वद्युतगृहमा ४.९७ मेगावाट क्षमताका २ वटा टर्बाइन जडान हुनेछ । टर्बाइनमा ३ फेजका २ वटा जेनेरेटर राखेर वद्युत उत्पादन गरिनेछ । आयोजना निर्माण सम्पन्न भएपछि वा र्षक ५८.०२ गगावाट घण्टा वद्युत उत्पादन हुनेछ ।

आयोजनाबाट उत्पादन भएको वद्युत ३ कलो मटर दुरीमा रहेको काबेली 'बी'-१ को १३२ केभी पु लङ्ग सबस्टेसनमा जो डनेछ । २०७८ असोज १ गतेदेखि वद्युत उत्पादन गर्ने लक्ष्यसहित कम्पनीले आयोजनाको निर्माण प्र क्रया अगाडी बढाइएको छ । आयोजनाको नेपाल वद्युत प्रा धकरणले वद्युत खरिद सम्झौता (प पए) गरिसकेको छ । प्रा धकरणले हिउँदमा ८.४० रुपैयाँ र वर्षायाममा ४.८० रुपैयाँमा आयोजनाको वद्युत खरिद गर्ने गरी प पए गरेको छ ।

लोडसे डडमुक्त खलंगाका नाममा राजनीति

जुम्ला-सा वक कर्णालीको पहिलो चन्दननाथ नगरपालिकालाई उज्यालो बनाउने कुरा रामकहानी बन्यो । व भन्न उपाय अपनाइयो तर दीर्घकालीन हुन नसक्दा लोडसे डडको समस्या समाधान हुन सकेन । मे सन बनाउने क्रमबाटै अन्धकार भो गरहेका खलंगाबासीले अहिलेसम्म मुक्ति पाएका छैनन् । कहिलेसम्म पूर्ण बत्ती पाउने टुंगो पनि छैन ? खलंगाको बत्ती पछिल्लो समय सबै नेताको राजनीति गर्ने आधार बनेको छ । नत नेता त्यसबारे बोल्न छोड्छन् नत बत्ती बल्छ । केही महिना पावरको नयाँ मे सन जडान गर्ने कुराले समय खायो । ब्रेरिड भा चएपछि नयाँ मे सन जडानको जिम्मा लएको भारतीय कम्पनीको ठेकेदारबीचमै भागेपछि महिनौ दिन खलंगा अँध्यारै रहयो । सर्वदलीय बैठक बसेर ठेकेदारलाई फर्ता बोलाई नयाँ मे सन जडान गरे पनि बत्ती निय मत हुन सकेन । खलंगाबासीको टुकी बाल्ने बाध्यता हटेन ।

संघीय सांसद गजेन्द्रबहादुर महतको पहलमा सांसद विकास कोषको ५० लाख रुपैयाँमा डजेल प्लान्ट खरिद गरी जुम्ला ल्याइयो । डजेल प्लान्टको खर्च धान्न नसक्ने टीका टिप्पण उहीबेला चलेको थयो तर केही महिनामै प्लान्ट महंगो भएका कारण चलाउन स कएन । अहिले वद्युत् प्रा धकरणले पठाएको डजेल प्लान्ट तथा वद्युत् उत्पादनका साधन सबै थन्किएका छन् । अघ्यारो यहाँका नागरिकको नियति नै बनेको छ । साना उद्योग, होटल व्यवसायी निय मत बत्ती नहुँदा मर्कामा छन् भने सबैभन्दा समस्यामा एसईई तयारी गर्ने वद्युर्थी छन् । अहिले एक छोडेर एकमात्रै बत्ती आउछ । १०÷२२ घण्टामात्रै बत्ती आउँदा होटल सञ्चालनमा निकै समस्या भएको कान्जिरोवा होटलका मालक नेर्बु लामाले बताए । बत्ती आउने भन्दै महिना दिन वर्ष बित्यो तर समस्या उही बत्ती उत्पादनका क्षेत्रमा यति घोटाला कन भएको होला ? भन्ने वषयमा नगरबासी अन वज्ञ छन् । अहिलेसम्मका नेताले खलंगामा बत्ती बाल्ने नाममा राजनीति गरिरहेका छन् । लोडसे डडको दिगो समाधान कसैले पनि खोजेका छैनन् । कोही आएर डजेल प्लान्ट दिन्छन्, कोही आएर सोलार प्लान्ट दिने कुरा गर्छन् । तर यी सबै खलंगाको लोडसे डड समाधानभन्दा पनि बत्तीका नाममा राजनीति चम्काइरहेको नागरिकहरूको गुनासो छ ।

१ मेगावटको सोलार प्लान्ट

लामो समयदे ख जुम्ला सदरमुकाम खलंगा अन्धकारमय छ । निय मत वद्युत् नहुँदा एसईईको तयारी कक्षा लइरहेका वद्यार्थी समस्या छन् भने, वद्युतीय कार्यलगायत ठप्प छन् । लामो समयसम्म जिल्ला सदरमुकाममा लोडसे डक हुँदा समस्या भो गरहेका स्थानीयलाई भने अब केही सहज हुने भएको हो । दोस्रो अल्पकालीन उपायका रूपमा खलंगाको वद्युत् समस्या समाधानका लागि कर्णाली प्रदेश सरकारले एक मेगावाट सोलार प्लान्ट सहयोग गरेको छ । ६ महिना भित्र खलंगामा वद्युत् आपूर्ति भइसक्ने गरी काम भइरहेको आन्तरिक मामला तथा कानूनमन्त्री नरेश भण्डारीले जानकारी दिए ।

उनका अनुसार जुम्लामा लामो समयसम्म वद्युत् नहुँदा दीर्घकालीन रूपमा वद्युत् आपूर्तिको व्यवस्था नहुन्जेलसम्म सोलार प्लान्टको व्यवस्था गरिएको हो । उनले भने, “जुम्ला लामो समयसम्म अँध्यारोमा बस्यो, अब भने केही सहज हुन्छ । वद्युत् आपूर्तिको अल्पकालीन समाधानका लागि एक मेगावाटको सोलार प्लान्ट राख्न लागिएको हो । ६० प्रतिशत अनुदान दिने, २० प्रतिशत सहूलयत कर्जा दिने र उत्पादकहरूले निर्माण गर्ने गरी प्रक्रियाअघि बढिसकेको छ । समन्वय समितिका प्रमुख लालबहादुर साकी सोलार प्लान्ट अध्ययनका लागि चिनियाँ टोली जुम्ला पुगेर फर्किसकेको बताए । सोलार प्लान्टमार्फत जुम्ला झलमल्ल बनाउन आतुर रहेको उनको भनाइ छ । वद्युत् प्राधिकरण र वैकल्पिक ऊर्जाबीच सम्झौता हुने बित्तकै जुम्लामा ६ महिना भित्र नियमत वद्युत् आपूर्ति तथा सोलार प्लान्टको कार्य सुरु भइसक्ने छ । जुम्लामा सोलार प्लान्टबाट तातोपानी गाउँपालिकाको डाँगीबाड, सँजा गाउँपालिकामा सौर्य ऊर्जामार्फत वद्युत् उत्पादनको काम भइरहेको छ ।

श्रोत : जागरिक, २०७६/१०/१६

६ महिनामा एक सय ४९ मेगावाटको उत्पादन अनुमति

काठमाडौं - वद्युत् विकास वभागले चालु आर्थिक वर्षको ६ महिनामा एक हजार चार सय ७७ मेगावाट क्षमताका २३ वटा जल वद्युत् आयोजनाका प्रवर्द्धक कम्पनीले वद्युत् उत्पादनको सर्भेक्षण अनुमतिपत्र लएका छन्। वभागका अनुसार गत साउनदेख पुस मसान्तसम्ममा २३ वटा जल वद्युत् प्रवर्द्धक कम्पनीले सर्भेक्षण अनुमतिपत्र लएका हुन्।

वभागका सूचना अधिकारी निशा रिजालले चालु आर्थिक वर्षमा २३ वटा जल वद्युत् प्रवर्द्धक कम्पनीले वद्युत् उत्पादनको सर्भेक्षण अनुमतिपत्र लएको जानकारी दिइन्। 'अहिले नयाँ जल वद्युत् आयोजनाको सम्भाव्यता खोजेर जल वद्युत् प्रवर्द्धकले वद्युत् उत्पादनको सर्भेक्षण अनुमतिपत्र लने काम भइरहेको छ, उनले भनिन्, 'अधिकांश जल वद्युत् आयोजनाको सर्भेक्षण अनुमतिपत्र जारी भइसकेकाले पनि संख्या केही कम भएको हुन सक्छ।' वभागका अनुसार चालु वर्षको ६ महिनामा एक सय ४९ मेगावाट क्षमताको आयोजना निर्माणको लागि १० प्रवर्द्धकले वद्युत् उत्पादन अनुमति लएका छन्।

यो अवधमा एक हजार चार सय ७७ मेगावाटको सर्भेक्षण अनुमति जारी भएको छ।

वभागका अनुसार हालसम्म १७ हजार नौ सय ५८.७९ मेगावाट क्षमताका दुई सय ९० जल वद्युत् प्रवर्द्धक कम्पनीले सर्भेक्षण अनुमतिपत्र लएका छन्। त्यसैगरी, हालसम्म सात हजार नौ सय ९६.११२ मेगावाट क्षमताको आयोजना निर्माणको लागि एक सय ९१ प्रवर्द्धकले वद्युत् उत्पादन अनुमति लएको वभागले जनाएको छ। वद्युत् आयोजनाको अनुमतिपत्रसम्बन्धी निर्देशिका २०७५ आएसँगै लाइसेन्स वतरणमा धेरै सुधार आएको वभागले जनाएको छ। 'केही वर्षअघिसम्म जल वद्युत् आयोजनाको लाइसेन्स होल्ड गर्ने प्रवृत्त मौलाएको थियो। तर सरकारले पछिल्लो समय जल वद्युत्को लाइसेन्स दिने सस्टममा परिवर्तन गरेसँगै धेरै सुधार आएको छ,' प्रवक्ता रिजालले भनिन्, 'तो कएको समय भन्ने काम नगरे सोझै लाइसेन्स खारेज गर्ने व्यवस्थाले पनि केही हदसम्म सुधार आएको हो।'

वभागका अनुसार आर्थिक वर्ष ०७४/७५ मा जल वद्युत् आयोजनाको सर्भेक्षण अनुमति लने प्रवर्द्धकको संख्या एक सय ३६ थियो। ती प्रवर्द्धकले आठ हजार तीन सय ९४ मेगावाट क्षमताको

आयोजना अध्ययन गर्न अनुमति लएका थए। आ र्थक वर्षमा ०७५-७६ मा दुई हजार दुई सय ४५ मेगावाट क्षमताका ३१ जल वद्युत् आयोजनाको सर्वेक्षण अनुमतिपत्र लएर अध्ययन थालेका छन्। वभागको अनुसार आ र्थक वर्ष ०७४-७५ मा दुई हजार दुई सय २९ मेगावाट क्षमताको आयोजना निर्माणको ला ग ३५ वटा जल वद्युत् प्रवर्द्धकले अनुमति लएका छन्। आ र्थक वर्ष ०७५-७६ मा दुई हजार एक सय मेगावाट जल वद्युत् उत्पादनको ला ग २९ वटा प्रवर्द्धक कम्पनीले अनुमति लएका छन्। आघिल्लो आ र्थक वर्षको तुलनामा गत आवमा उत्पादन अनुमति लने प्रवर्द्धकको संख्या ६ ले घटेको छ।

वभागका अनुसार आ र्थक वर्ष ०७५-७६ सम्म नेपाल वद्युत् प्रा धकरण र निजी क्षेत्रका कम्पनीलाई १७ हजार १३ मेगावाट ज डत क्षमता बराबरको दुई सय ७७ वटा जल वद्युत् प्रवर्द्धक कम्पनीलाई सर्वेक्षणको अनुमतिपत्र दिइएको छ। त्यसैगरी, आ र्थक वर्ष ०७५-७६ सम्म नेपाल वद्युत् प्रा धकरण र निजी क्षेत्रका कम्पनीलाई सात हजार नौ सय ३२ मेगावाट क्षमता बराबरको एक सय ८४ जल वद्युत् कम्पनीलाई उत्पादन गर्ने अनुमतिपत्र जारी गरिएको वभागले जनाएको छ। वद्युत् आयोजना अनुमतिमा मेगावाट अनुसारको मापदण्ड तय गरिएको छ। आयोजनाको अनुमतिपत्रसम्बन्धी निर्दे शका २०७५ मा जल वद्युत् प्रवर्द्धकले एक मेगावाट क्षमताको आयोजनाको अनुमति लन १० लाख रुपैयाँ तिनुपर्ने व्यवस्था छ।

पाँचदे ख १० मेगावाटसम्म २० लाख रुपैयाँ, ११ दे ख २५ मेगावाटसम्म ३० लाख रुपैयाँ, २६ दे ख सय मेगावाटसम्म ८० लाख रुपैयाँ, एक सय एक मेगावाटदे ख पाँच सय मेगावाटसम्म एक करोड रुपैयाँ र पाँच सय एकदे ख मा थ एक करोड २० लाख रुपैयाँ अनुमति शुल्क तो कएको छ। जल वद्युत् आयोजना वकास गर्न चाहने प्रवर्द्धकले सर्वेक्षण अनुमति लन उत्पादन क्षमता बमोजिम अनुमतिपत्र दस्तुरबापतको रकम वभागको धरौटी खातामा जम्मा गरेको सक्कल र सद पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। प्रवर्द्धकले अध्ययन कार्य गर्न लाग्ने अनुमानित खर्चको वस्तुत लागत, वस्तुत अध्ययन सम्पन्न गर्न लाग्ने समय, सुरुको दुई वर्ष भत्र अध्ययन सम्पन्न गरिने कार्यको ता लका, जल वद्युत् आयोजनाको हकमा हाइड्रोलोजिकल वश्लेषण परामर्शदाताबाट प्रमा णत भएको डेस्क अध्ययन प्रतिवेदन लगायत कागजात बुझाउनुपर्छ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/१६

जापानमा परित्यक्त खाद्यान्नबाट बिजुली

टो कयो । जापानमा परित्याग गरिएको खानालाई रिसाइकल गरी वद्युत उत्पादन गर्ने नयाँ प्रवध प्रयोगमा ल्याइएको छ । जेएफई इन्जिनियरिङ कर्पोरेसनले नयाँ प्रवधको अनुसन्धान र निर्माणका लागे हालै “जे बायो फूड रिसाइकल” कम्पनी खडा गरेको छ ।

यस कम्पनीले अगस्ट २०१८ मा परित्या गरिएको खानाबाट बायोग्यास बनाउने परियोजना शुरु गरेको थियो । जेएफई इन्जिनियरिङका अध्यक्ष हाजिमे ओ शताले औद्योगिक र फालएको खानाको प्रयोग गरी एकीकृत सेवा शुरु गरिएको जानकारी दिए । उनले कम्पनीले हाल फोहोर संकलन, फोहोर बिसर्जन, ऊर्जा उत्पादन र वद्युत बिक्रीको कार्य थालेको बताए ।

ओ शताले भने, - यस्ता परियोजना जापानमा बिरलै देख्न पाइन्छ । यो परियोजनाले तीन वटा मुख्य पक्षलाई आत्मसात गरेको छ - वातावरण, ऊर्जा र रिसाइकल । सबै कसमका स्रोतहरूको प्रभावकारी प्रयोग गर्न सक्ने भन्ने नमुना देखाउन हामीले चाहेका छौं, र यो सफल पनि भएको छ ।

यस परियोजनामा हरेक दिन ८० टन फोहोर खाद्यान्नलाई सूक्ष्मजीवीय वधद्वारा प्रशोधन गरिन्छ र मथेन ग्यासको प्रयोगबाट वद्युत उत्पादन हुन्छ । खाद्यान्न कारखाना र अरु ट्रेन स्टेशनमा जम्मा हुने खाद्य फोहोरलाई संकलन गर्ने कार्यक्रम पनि सँगै सञ्चालन गरिएको छ । फोहोर उठाउँदा आउने शशा, प्लास्टिक जस्ता नगल्ने फोहोरलाई छुट्याउने कार्य सम्पन्न भएपछि खाद्यान्नलाई कुहाउने प्रक्रिया शुरु हुन्छ, र अन्तमा बायो ग्यास तयार हुन्छ ।

मथेनसँगको मश्रणपछिको बायोग्यासको सहयोगमा वद्युत उत्पादन गरिन्छ । यो वद्युतलाई नवीकरणीय ऊर्जाका रूपमा बिक्री गरिन्छ । जे बायो फूड रिसाइकलका निर्देशक सातोरु उडागावाले कम्पनीसँग हाल ४ लाख घन मटरका ठूलूला ग्याँस भण्डारण ट्याँकहरू रहेको बताए ।

श्रोत : राजधानी, २०१६/१०/१६

१ हजार मेगावाट वद्युत् केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोडँदै

बढी भएको वद्युत् भारतमा बिक्री गरिने

काठमाडौं। चालू आर्थिक वर्ष भन्दा १ हजार ४ मेगावाट वद्युत् केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोडने भएको छ । यो वर्ष व भन्दा ५० वटा आयोजना केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा थपने नेपाल वद्युत् प्राधकरणले जनाएको छ । यी आयोजनाको वद्युत् केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जोडँदा हालको मागभन्दा बढी वद्युत् उत्पादन हुने भएपछि प्राधकरणले वद्युत् बेच्ने तयारीसमेत गर्न लागेको हो ।

निर्माणाधीन ५० वटा आयोजना यसै वर्ष सम्पन्न हुने प्राधकरणका प्रवक्ता प्रवल अधिकारीले बताएका छन् । उनले भने, 'यो वर्ष १ हजार मेगावाटभन्दा बढी वद्युत् केन्द्रीय प्रणालीमा जोडँदै छ ।' 'हामीले सबै ठाउँमा प्रसारण लाइन निर्माण गरी सकेका छैनौं, यो अवस्थामा वद्युत् उत्पादनसँगै चुनौती पनि थपेको छ । त्यसकारण हामीले वैकल्पिक प्रसारणको प्रयोग गर्नुपर्ने देखिन्छ । यो वद्युत् प्रसारण लाइनमा जोडँदा हालको मागलाई धान्न सक्ने देखिन्छ', प्रवक्ता अधिकारीले बताए ।

प्राधकरणका अनुसार हाल नेपालको पक समयको वद्युत् माग १ हजार १६८ मेगावाट रहेको छ । जसमध्ये प्राधकरणबाट ४८१ मेगावाट वद्युत् केन्द्रीय प्रणालीमा जोडिएको छ । निजी क्षेत्रबाट ३२० मेगावाट र भारतबाट ३६७ मेगावाट आयात गरेर वद्युत् आपूर्ति गरिँदै आएको छ । यो तथ्यांकलाई आधार मान्ने हो भने हाम्रो हाल जम्मा उत्पादन ८०१ मेगावाट रहेको छ । चालू आर्थिक वर्षमा १ हजार ४ मेगावाट केन्द्रीय प्रणालीमा जोडने हो भने जम्मा उत्पादन १८ सय ५ मेगावाट हुन जान्छ, जुन हाम्रो मागभन्दा करिब ६ सय ३५ मेगावाटभन्दा बढी हुन जान्छ । त्यसकारण प्राधकरणलाई वद्युत् व्यापारको बाटो खुलेको हो । उत्पादित वद्युत् बढी भएको खण्डमा प्राधकरणले ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तर्देशीय प्रसारण लाइनमार्फत भारतमा बेच्ने तयारी गरेको छ । यसका लागि प्राधकरणले भारतको वद्युत् व्यापार निगमसँग वद्युत् खरिद सम्झौता (पीपीए) गरिसकेको बताइएको छ । वद्युत् खरिदका लागि भारतको ऊर्जा मन्त्रालयले कार्य वध तयार गरिरहेको प्राधकरणले जनाएको छ । कार्य वध आउनासाथ हामीलाई बढी भएको वद्युत् ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तर्देशीय प्रसारण लाइनमार्फत बिक्री गर्न बाटो खुला हुनेछ । वद्युत् कारोबार गर्दा अनलाइनमार्फत मूल्यस्तर निर्धारण हुनेछ । यस्तो मूल्य हरेक १५:१५ मनेटमा निर्धारण हुने प्राधकरणले जनाएको छ । अनलाइनले २४ घण्टामा ९६ वटा मूल्य निर्धारण गर्ने प्राधकरणको भनाइ छ ।

वद्युत् व्यापारकै ला ग प्रा धकरणले ४ सय केभी क्षमताको ढल्केबर-मुजफ्फरपुर अन्तर्देशीय प्रसारण लाइन निर्माण गरिरहेको छ । यो प्रसारण लाइनले १ हजार मेगावाट वद्युत् धान्न सक्ने प्रा धकरणको दाबी छ । उक्त प्रसारण लाइनको निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा पुगेको र अबको १ महिनामा निर्माण सम्पन्न हुने प्रा धकरणले जनाएको छ । यसको निर्माण प्र क्रयासँगै भारतमा वद्युत् व्यापारमा सहजता आउने प्रा धकरणको दाबी छ ।

चालू आ र्थक वर्षमा केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा सय मेगावाटभन्दा ठूला २ आयोजना, २० मेगावाटभन्दा ठूला ९ वटा आयोजना, १० मेगावाटभन्दा ठूला ५ वटा आयोजना र १० मेगावाटभन्दा साना ३४ वटा आयोजना थ पने प्रा धकरणले जनाएको छ । तीमध्ये ३५.५ मेगावाटका ८ वटा सौर्य वद्युत् आयोजना रहेका छन् । ठूला आयोजनाका रूपमा रहेको ४५६ मेगावाटको मा थल्लो तामाकोसी र १११ मेगावाटको रसुवागडी जल वद्युत् आयोजनासमेत यसै वर्ष केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जो डनेछ । पछिल्लो ५ महिनामा (साउनदे ख मं सरसम्म) ७ वटा जल वद्युत् अयोजना केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा जो डएका छन् । माउन्टेन हाइड्रो नेपाल, पशुपति इन्भाइरोमेन्टल पावर, बैराड हाइड्रोपावर, युनाइटेड आईडी मार्दी एन्ड आरबी हाइड्रो, अपी पावर, अरुण काबेली र रंगुन खोला जल वद्युत् आयोजना राष्ट्रिय प्रसारण लाइनमा जो डएका हुन् ।

१ सय रुपैयाँ वद्युत महशुल बुझाउन १५ सय खर्च, कर्मचारी अभावले काउण्टर खोल्न समस्या

काठमाडौं । डोटीका अधिकांश ग्रामीण भेकमा रहेका नागरिकले वद्युतको न्यूनतम महशुल मूल्य १ सय रुपैयाँ बुझाउन १५ सय रुपैयाँ खर्च गर्नु परिरहेको छ । जिल्ला सदरमुकाम सलगढी तथा पुरानो क्षेत्रीय सदरमुकाम दिपायलबाट टाढा बसोबास गर्नेले वर्षौंदेख यस्तो नियति झैंले आएका छन् । जिल्लाका बाझकाकाँनी, का लकास्थान, खातिवडा, दहका लका स्थान, रानागाउँ, मौवा, सलेना, फलेडी, कुलाउ, जमलकटिया, वाइल, वासुदेवी, झगाबस्ती, मुडभारा, मरकट्टे, कपल्लेकीलगायतका गाउँबाट नेपाल वद्युत् प्राधकरण मुख्य शाखा कार्यालय दिपायल पपल्लामा आउनुपर्छ । महशुल तिर्न आउँदा करिब १५ सय रुपैयाँ खर्च हुने गरेको बाझकाकाँनीका नरेश खड्काले बताए । उनले भने, 'हामी त अल नजिक छौं, दहका लका, तोलेनीलगायतका गाउँका जनताले त ३ सय रुपैयाँसम्म गाडी भाडा तिरेर महशुल बुझाउन आउनुपर्छ । त्यति मात्र होइन कहिलेकाहीं वद्युत् कार्यालयको कम्प्युटर बिग्रयो वा पालो पुगेन भने दुई दिनसम्म दिपायलमै बास बस्नुपर्छ, हामीलाई निकै समस्या भएको छ ।' त्यस्तै सायल गाउँपालिकाका स्थानीय ललतबहादुरका अनुसार गाउँमा टिभी पनि छैन, फ्रिज हुँदैन, पानी तान्ने मोटर छैन खाली बत्ती मात्र बाल्ने गर्छौं, महशुल कम रकम आउँछ, कसैको त १ रुपैयाँ पनि पुग्दैन । सय रुपैयाँ नपुगे पनि त्यही रकम तिर्न १५ सय रुपैयाँ भन्दा बढी खर्च गरेर आउनु पर्छ । उनले भने, 'पहिला पहिला त नुन, तेल, साबुन, चनी, लुगाकपडा ल्याउने निहँले दिपायल आउँथ्यौं, अहिले सबैकुरा गाउँमा नै पाइन्छ, १ सय रुपैयाँ तिर्न १५ सय बढी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ ।' सायल गाउँपालिकाका तेज डुम्रेलले भने, 'गरिब जनताले कहाँबाट त्यति रकम तिर्न सक्छ, वद्युत् महशुल गाउँमा लने व्यवस्था हुनु पर्छ ।' गाउँमा बैंक सेवामार्फत महशुल बुझाउने गरि ध्यानदिन केआइसंघ गाउँपालिका ५ का स्थानीय शिरेन्द्र वक्रम शाहीले आग्रह गरे । उनले भने, 'गाउँपालिकामा वभन्न बैंकका शाखा खुलेका छन्, अब वद्युत् महशुल पनि त्यहीबाट बुझाउने व्यवस्था मिलाए जनतालाई सहज हुने थयो ।' नेपाल वद्युत् प्राधकरण दिपायलका प्रमुख कपलदेव जोशीले डोटीका ग्रामीण भेकमा तत्कालै वद्युत् महशुल बुझाउने काउण्टर खोल्न समस्या हुने बताएका छन् । उनले भने, 'गाउँघर टाढा पनि छन् र हामीसँग कर्मचारीको पनि अभाव रहेकाले तत्काल वद्युत् महशुल बुझाउने काउण्टर खोल्न समस्या भएको हो ।' पपल्लामा रहेको वद्युत् काउण्टरमा दैनिक सेवा ग्राहीको भीड लाग्ने गरेको छ।

श्रोत : क्यापिटल नेपाल, २०७६/१०/१६

जल वद्युत आयोजनाको आईपीओ नबिकने जो खम, वद्युत नियमन आयोगले थाल्यो पहल

काठमाडौं । नेपाल स्टक एक्सचेञ्ज (नेप्से) ल मटेडको दोस्रो बजारमा जल वद्युत कम्पनीहरूको सेयर मूल्यमा कमी आएपछि नयाँ जल वद्युतको प्राथमिक सेयर (आईपीओ) बिक्री नहुने जो खम बढेको छ ।

नयाँ कम्पनीहरूको आईपीओ नै बिक्री नहुने जो खम बढेपछि वद्युत नियमन आयोगले समाधानको उपाय खोजी गर्न पहल सुरु गरेको छ । दोस्रो बजारमा अर्धकालीन जल वद्युत कम्पनीको सेयर अंकित मूल्य १०० रुपैयाँ भन्दा कममा कारोबार भइरहेको छ । सोही कारण आयोगले नियामक नेपाल धतोपत्र बोर्डसंग छलफल गर्ने भएको छ । नियमन आयोगबाट अनुमति पाएपछि मात्र बोर्डले आईपीओ निष्कासनको स्वीकृती दिन्छ ।

जल वद्युतको सेयरमा समस्या देखिएपछि यस वर्षमा बोर्डसंग छलफल गर्न लागेको वद्युत नियमन आयोगका सदस्य रामकृष्ण खतिवडाले बताए । अहिलेको सेयर बजारको अवस्था हेर्दा जल वद्युतको आईपीओ समेत बिक्री हुन नसक्ने अवस्था आएको भन्दै यसलाई समाधान गर्न पहल था लएको उनको भनाई छ । यस्तै अवस्था रहे सरकारले ल्याएको जनताको जल वद्युत आयोजनाका आईपीओ समेत बिक्री नहुने जो खम बढेको खतिवडाले बताए ।

पछिल्लो समयमा जल वद्युत कम्पनीहरूले आईपीओ निष्कासन गर्न बोर्डबाट अनुमति पाएका छैनन् । एक दर्जन जल वद्युत कम्पनीहरूले आईपीओ निष्कासन गर्न बोर्डको अनुमतिको पखरहेका छन् ।

चालु आर्थिक वर्ष सुरु भएयता शवश्री हाइड्रोपावर ल मटेडको मात्र आईपीओ बजारमा आएको छ । शवश्रीले ३३ करोड ५१ लाख रुपैयाँ बराबरको ३३ लाख ५१ हजार कता आईपीओ निष्कासन गरेको छ । त्यसपछि एउटा पनि आईपीओ आएको छैन ।

आयोजनाको अवस्था हेरेर मात्र आईपीओ निष्कासनका लागि अनुमति दिने गरेको नियमन आयोगका सदस्य खतिवडाले बताए । आयोगमा आधा दर्जन जल वद्युत कम्पनीको आईपीओ निष्कासन प्रस्तावको अध्ययन भइरहेको उनले जानकारी दिए । अहिले धतोपत्र बोर्डले बजारको अध्ययन र आयोगले आयोजनाको अध्ययन गरिरहेको छ ।

जल वद्युत आयोजनाको सेयर प्रत्याभूतिकर्ता (अण्डरराइटर) हरुले नसकार्ने प्रवृत्त देखेकाले झन समस्या आउने उनको भनाई छ । आयोजना प्रभावत स्थानीयबा सन्डालाई छुट्टाइएको आईपीओ नै बिक्री नहुने अवस्था आएको उनले बताए ।

आयोजनाको आईपीओ होल्ड गर्ने वा अध्ययन गरेर मात्र दिने भन्ने वषयमा छलफल आवश्यक भएको उनको भनाई छ । आयोगले मध्य भोटोकोसी जल वद्युत कम्पनीले निष्कासन गर्न लागेको १ अर्ब ५० करोड रुपैयाँको आईपीओ अवस्था हेरेर निर्णय गर्ने खतिवडाले बताए ।

केही साताअघि धतोपत्र बोर्डका अध्यक्ष भीष्मराज ढुङ्गानाले कम्पनीको प्रति सेयर मुल्य १०० रुपैयाँ हुने अवस्था नआउँदै आईपीओ निष्कासन भएको आशंका व्यक्त गरेका थए । जल वद्युत आयोजनामा समस्या रहेको बताउँदै उनले नियमन आयोगसँग समन्वय गरेर बोर्ड अगाडी बढ्ने बताएका छन् ।

गत आर्थिक वर्षमा नेपाल धतोपत्र बोर्डले २८ ओटा कम्पनीलाई ७ अर्ब ३४ करोड ६६ लाख रुपैयाँ बराबरको ७ करोड ३४ लाख ६६ हजार कता आईपीओ निष्कासन गर्न अनुमति दिएको थयो । तर, चालु वर्षको हालसम्म एउटा कम्पनीले मात्र आईपीओको अनुमति पाएको छ ।

बोर्डमा जल वद्युत, बीमा र लघु वत्त गरी १७ कम्पनीहरुले ६ अर्ब ६३ करोड २० लाख ५९ हजार रुपैयाँ बराबरको आईपीओ निष्कासन गर्न आवेदन दिएका छन् ।

श्रोत : ऊर्जा खबर, २०७६/१०/१७

१२ सय मेगावाटको पश्चिमसेतीमा जापान, अमेरिका र कतारको पौने ३ खर्ब लगानी प्रस्ताव

अस्ट्रेलियाको स्मिथ र चीनको श्री गर्जेजले २२ वर्षसम्म ओगटेर पनि नबनाएको ७ सय ५० मेगावाटको आयोजनालाई लगानीयोग्य बनाउन ४ सय ५० मेगावाटको एसआर-६ आयोजनासमेत प्याकेजमा थपियो

-जापानको फुजी इलेक्ट्रिक, कतारको नब्रास जल वद्युत् कम्पनी र अमेरिकाको जे पावरको कन्सोर्टियम म्याट्रिक्स इन्टरनेसनलद्वारा परियोजनामा लगानी गर्ने प्रस्ताव

-प्रावधक र आर्थिक प्रस्ताव माग्दै लगानी बोर्ड

अस्ट्रेलियाको स्मिथ र चीनको श्री गर्जेजले २२ वर्षसम्म ओगटेर नबनाएको ७ सय ५० मेगावाटको पश्चिमसेती आयोजना जापान, अमेरिका र कतारको लगानीमा अघि बढ्ने भएको छ। तीन देशका लगानीकर्ताको संयुक्त उपक्रमको कम्पनी म्याट्रिक्स इन्टरनेसनलसँग लगानी बोर्डले आयोजना निर्माणको आर्थिक तथा प्रावधक प्रस्ताव माग गर्ने तयारी गरेको हो। यसअघि चीनको श्री गर्जेज आयोजना लगानीयोग्य नभएको भन्दै लगानी गर्नबाट पछि हटेका कारण बोर्डले सोही नदीमा बन्दै ४ सय ५० मेगावाटको अर्को आयोजना एसआर-६ लाई समेत पश्चिमसेतीसँगै एउटै कम्पनीलाई निर्माणको जिम्मा दिने भएको छ। अब समग्र पश्चिमसेती-एसआर ६ आयोजनाको क्षमता १२ सय मेगावाट पुग्ने भएको छ। साथै, आयोजनामा कुल लगानी २ खर्ब ७४ अर्ब हुने लगानी बोर्डको अनुमान छ।

उक्त परियोजनाको 'रिक्वेस्ट फर प्रोजेक्ट' (आरएफपी) को मस्यौदा तयार गरिसकेको बोर्डका प्रवक्ता बलराम रिज्यालले जानकारी दिए। 'जापानको फुजी इलेक्ट्रिक, कतारको नब्रास जल वद्युत् कम्पनी र अमेरिकाको जे पावरको कन्सोर्टियम नेपाली कम्पनी हो, म्याट्रिक्स इन्टरनेसनल,' उनले भने, 'बोर्डले आरएफपी जारी गर्नुअघि यी कम्पनीले परियोजनामा लगानी गर्नेबारे संयुक्त उपक्रम सम्झौता (जोइन्ट भेन्चर एग्रीमेन्ट) गरेर त्यसको पत्रसहित लगानी बोर्डमा पेस गर्नुपर्छ।' जोइन्ट भेन्चर एग्रीमेन्ट गरेको कागज बोर्डमा पेस गरे मात्र आरएफपी जारी गर्ने गरी बोर्डले उक्त

कम्पनीलाई सर्ट लस्टमा राखेको थयो । 'हामीले म्याट्रिक्सलाई उक्त सम्झौता-घत्र पेस गर्न ल खत जानकारी गराइसकेका छौं,' उनले भने, 'म्याट्रिक्सले पनि तीनै देशका कम्पनीबीच उक्त सम्झौता गराउन पहल गरिरहेको छ ।'

पश्चिमसेती ७ सय ५० मेगावाट र सेती रिजन (एसआर)-६ ४ सय ५० मेगावाट गरी १२ सय मेगावाटको जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजनालाई लगानी बोर्डले एउटै प्याकेज आयोजनामा राखेर लगानी आह्वान गरेको थयो । यो आयोजनामा म्याट्रिक्स एउटा मात्रैको आवेदन परेको थयो । र, उक्त कम्पनी नै सर्ट लस्टमा पर्न सफल भएको थयो । यो प्याकेज आयोजनाको अनुमानित लागत २ खर्ब ७४ अर्ब रुपैयाँ छ ।

पश्चिमसेतीलाई सम्भाव्य बनाउन प्याकेजमा ४५० मेगावाटको एसआर-६

४ सय ५० मेगावाटको जलाशययुक्त जल वद्युत् आयोजनाको निर्माणले पश्चिमसेतीलाई पनि सम्भाव्य बनाउने लगानी बोर्डको भनाइ छ । क्षमता घटाएर पनि पश्चिमसेती बनाउन श्री गर्जेज तयार नभएपछि उक्त आयोजनालाई सम्भाव्य बनाउन एसआर-६ लाई पनि पश्चिमसेतीकै प्याकेजका रूपमा बोर्डले अघि बढाएको हो । पश्चिमसेतीभन्दा राम्रो प्रतिफल दे खएको र यसले पश्चिमसेतीलाई समेत लगानीयोग्य बनाउने भएकाले प्याकेजमा रा खएको बोर्डले जनाएको छ । डोटी र अछाम जिल्लाको समानामा पर्ने एसआर-६ सेती र बुढीगंगाको संगमस्थलभन्दा केही तल बनाउन प्रस्ताव गरिएको छ ।

सम्भाव्य नभएको भन्दै पश्चिम सेतीबाट बाहिरिएको थयो श्री गर्जेज

आयोजना बनाउने समझदारी भएको साढे ६ वर्षपछि ०७९ भदौमा चाइना श्री गर्जेज इन्टरनेसनल कर्पोरेसन (सटिजिआई) ले आयोजनाबाट हात झकेको थयो । आयोजनाबाट प्राप्त हुने मुनाफाको दर (आइआरआर) लाभदायक नदे खएको भन्दै उसले आयोजनाबाट बाहिरिने निर्णय लएको थयो । जलाशययुक्त आयोजनाले हिउँदका ५ महिना (डसेम्बरदे ख अ प्रलसम्म) पनि ज डत भन्दाको ३५ प्रतिशत उत्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । उक्त मापदण्ड पूरा गरे मात्र हिउँदमा जलाशययुक्त आयोजनाको वद्युत् प पए दर १२ रुपैयाँ ४० पैसा पाउँछन् । तर, ७ सय ५० मेगावाट क्षमतामा

आयोजना निर्माण गर्दा हिउँदमा मापदण्डअनुसार वद्युत् उत्पादन नहुने र वद्युत्को प पए दर घट्दा लाभ नहुने कम्पनीको भनाइ थयो ।

आयोजना विकासका लागू लगानी बोर्डसँगको वार्ताका क्रममा उसले आयोजनाको क्षमता ७ सय ५० मेगावाटबाट ५ सय ५० मा खुम्च्याउन प्रस्ताव गरेको थयो । त्यस्तै, डलरमा वद्युत् खरिद-बिक्री गर्ने अवध १० वर्षभन्दा बढाउनुपर्ने, वद्युत् खरिद-बिक्री दर बढाउनुपर्ने सर्त राखेको थयो । बोर्ड कार्यालयले श्री गर्जेजको सर्तमा लचक हुँदै ६ सय मेगावाटभन्दा नघटाउन, डलरमा गरिने प पएको अवध १२ वर्षसम्म गर्न सक्ने बताएको थयो । तर, त्यति गर्दा पनि आयोजनाको जग्गा अधग्रहणमै कुल लगानीको १० प्रतिशतभन्दा बढी रकम लगानी हुने तथा पुनर्वास तथा पुनरुस्थापना थप जटिल रहेको श्री गर्जेजको भनाइ थयो ।

दुई कम्पनीद्वारा आयोजना २२ वर्ष 'होल्ड'

अस्ट्रेलियन कम्पनीले स्नोई माउन्टेन इन्जिनियरिङ कर्पोरेसन (स्मेक) ले सन् १९९७ देखि २०११ (१४ वर्ष)सम्म आयोजना बनाउने भन्दै 'होल्ड' गरेको थयो । स्मेकसँगको समझदारी तोडपछि सन् २०१२ मा श्री गर्जेजले यो आयोजना विकास गर्ने समझदारी बनेको थयो । आयोजनामा १ खर्ब २० अर्ब (ब्याजसहित १ अर्ब ७५ अर्ब) रुपैयाँ लगानी हुने अनुमान श्री गर्जेजले गरेको थयो ।

आयोजना लामो समयसम्म अघि बढेपछि सरकारको दबाबमा श्री गर्जेजले नेपाल वद्युत् प्राधकरणसँग १७ नोभेम्बर २०१७ मा संयुक्त लगानी सम्झौतासमेत गरेको थयो । त्यसपछि पनि आयोजना अघि नबढेपछि लगानी बोर्डको सञ्चालक समिति बैठकले दुई महिना भन्ने श्री गर्जेजसँग छलफल गरी आयोजना विकासबारे ठोस निर्णयमा पुग्न बोर्ड कार्यालयलाई निर्देशन दिएको थयो । त्यसै क्रममा बोर्ड कार्यालयले क्रमक रूपमा छलफल गरे पनि १३ भदौ ०७५ को छलफलपछि श्री गर्जेज बाहिरिएको थयो ।

स्थानीय भन्छन्- कुर्दाकुर्दै वर्षौं बित्यो

पश्चिमसेती जल वद्युत् आयोजनाको बाँध र धेरैजसो डुबान क्षेत्र डोटी जिल्लामा पर्छ । यो आयोजनाले डोटिसहित डडेल्धुरा, बैतडी र बझाङ जिल्ला प्रभावित हुन्छन् । यो आयोजना कुनै पनि

हालतमा बन्नपुछ र यो आयोजना बने सुदूरपश्चिम प्रदेशकै आर्थिक समृद्धता टेवा पुगछ भन्ने वश्वास स्थानीयमा छ । तर, आयोजना नबन्दा स्थानीयमा निराशा छाएको छ ।

‘पश्चिमसेती जल वद्युत् आयोजना बन्न लागेको हामीले सुनेको झन्डै ३ दशक हुन लाग्यो, तर अझै बनेको छैन,’ पश्चिमसेती सरोकार समाजका सचिव डोटीको शखर नगरपालिकाका आयोजना प्रभावत डम्बर सिंहले भने, ‘यो आयोजना बने यो क्षेत्रको आर्थिक समृद्ध हुन्छ भनेर खुब उत्साहित भइयो, कहिले अस्ट्रेलियन, कहिले चिनियाँ कम्पनी आए, अब त आशा नै मर्न ला गसक्यो ।’

उक्त आयोजना जसरी पनि बन्नपुछ भनेर उक्त क्षेत्रका स्थानीयले केन्द्रदेखि प्रदेशसम्म सरकारका मन्त्री तथा नेताहरूसँग आग्रह गरे पनि आयोजना अघि नबढेको उनले बताए । ‘सुदूरपश्चिमबाट पनि देशका प्रधानमन्त्री भए,’ उनले भने, ‘तर, यो आयोजना बन्न सकेन ।’ कचौरामा पश्चिमसेतीको पानी लगेर काठमाडौँमा आयोजना बन्नपुछ भनेर स्थानीयले प्रदर्शन पनि गरे पनि आयोजना बन्ने सुनिश्चित हुन नसकेको उनले बताए ।